SPRAWOZDANIE
DYREKCYI
C. K. GIMNAZYUM
W WADOWICACH

za rok szkolny

1904.

W WADOWICACH,

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

W DRUKARNI FRANCISZKA FOLTINA.
1904.

TREŚĆ:

I.

PRZYWILEJE I STATUTA CECHÓW WADOWICKICH

wydał

TEOFIL KLIMA.

Kazimierz, książę oświęcimski i zatorski, nadał miastu Wadowicom prawo niemieckie t. zw. chełmińskie, usuwając prawo polskie, r. 1430, d. 10. listopada w Oświęcimiu. Przywilej oryginalny się nie dochował, tekst znany z zatwierdzenia Jana ks. oświęcim. i zatorskiego z r. 1496, d. 28. listopada. [1]) Z organizacyą miast na prawie niemieckiem organizowali się rękodzielnicy w korporacye zwane cechami, które rządziły się według statutów, opracowanych przez członków cechów. Rękodzielnicy wadowiccy zorganizowali się zapewne wkrótce w cechy, aby bronić własnych interesów przed obcymi, którzy na mocy przywileju lokacyjnego w promieniu jednej mili od miasta nie mogli wykonywać rzemiosł (volumus, quod intra unum milliare nulla taberna braxetur, nec panni vendantur, fabri, sutores et sartores nihil novi in suis operibus intra dictum milliare facient, sed antiqua tantum modo reficient). Przepis ten niedługo musiał doprowadzić do sporów między rzemieślnikami wadowickimi, a rzemieślnikami mieszkającymi w okolicy, zwłaszcza we wsiach szlacheckich tak, że Zygmunt I. przywilejem z r. 1532, d. 19. listopada w Krakowie [2]) na prośbę mieszczan wadowickich zabrania szlachcie w obrębie jednej mili od miasta warzenia i sprzedawania piwa z wyjątkiem tych, którzy to prawo na sądach ziemskich zatorskich dowieść potrafią i wykowywać rzemiosł przez ich podda-

[1]) Arch. m. Wadowic dokm. nr. 1. — Druk. — W. Heck: Archiwa miejskie księstw oświęcim. i zator. nr. 26. [2]) Arch. m. W. dokm. nr. 4. — Druk. — ibd. nr. 28.

nych, wyjąwszy na własną potrzebę szlachty. Początków organizacyj cechowych w Wadowicach nie można śledzić, bo najstarsze przywileje i statuta cechowe sięgają drugiej połowy 16. w. Cechy, które powstały może wkrótce po założeniu miasta, rządziły się zwyczajami i statutami, które nie były przez żadne władze potwierdzane. Dopiero później zaczęły się starać o zatwierdzenie statutów przez władze miejskie i królów, dla nadania im większej powagi, podobnie jak to weszło w stały zwyczaj w Krakowie od r. 1548. [1]) Statuta potwierdzone przez króla, przechowywały cechy starannie w skrzyniach zw. ladami i dopiero ze zmianą stosunków po rozbiorze Rzeczypospolitej i wskutek pożarów uległy zniszczeniu tak, że się nie wiele z nich dotąd przechowało. Poniżej podane statuta i przywileje cechów wadow. nie są zatem zupełne, nie obejmują bowiem wszystkich cechów, które były w Wadowicach. W księgach miejskich nie wiele także znajduje się materyałów dotyczących cechów, podaję je również w tej myśli, żeby wyczerpać cały materyał do cechów, jaki na miejscu jest dostępny. Księgi cechowe najstarsze pochodzą z końca w. 18., wyjątek stanowi księga cechu szewskiego od r. 1735, w której wpisano „rejestr braci starszych i młodszych ab a. 1607.“ [2]) Lustracya miasta i taksa podwojewodzińska z r. 1666 [3]) wymienia następujące cechy: bednarzy, garncarzy, tkaczy, krawców, kuśnierzy, piekarzy, piwowarów, powroźników, rzeźników i szewców. Prócz tego księgi miejskie wymieniają cech sukienników r. 1650 [4]) i kowali r. 1757. [5]) Razem zatem byłoby cechów rękodzielniczych głównych 12, nie licząc solarzy i kramarzy, [6]) którzy w całem tego słowa znaczeniu osobnych cechów nie tworzyli i cechów, które z powyżej wymienionemi połączone były jak n. p. z bednarzami kołodzieje. Cechy powyższe powstawały w różnych czasach

[1]) Dr. Kl. Bąkowski: Dawne cechy krakowskie, p. 18. (Biblioteka krakowska).

[2]) „Breve compendium wszystkich obrządków i należytości braci i sióstr sławnego cechu szewieckiego z przywileju najjaśniejszego króla pol. Zygmunta Trzeciego wyrażonych i approbowanych. Za pilnością i staraniem sławet. p. Sebastyana Stankiewicza, cechmistrza starszego i za zobopolną wszystkich braci tegoż cechu należycie dla wszelkiej obserwy zgodą wypisane, roku 1735, d. 20. maja.“ — Rkp. pap., folio (19·7 x 29·8) nlb., oprawny w półskórek. Na początku kopia przywileju Zygmunta III. z r. 1607. dalej „Regester braci starszych i młodszych ab a. 1607“ — jestto imienny spis przyjętych do cechu do r. 1735, od r. 1735 zapiski protokolarne o przyjęciu do cechu „braci“ majstrów i „sióstr“ do r. 1897. Własn. Stow. szewc.

[3]) V. Dodatek. [4]) Arch. m. W. rkp. nr. 10, p. 296.

[5]) ibd. nr. 24, p. 67. [6]) cf. nr. 12 i 16.

i w różnych czasach także upadały lub podupadały tak, że je musiano na nowo organizować. W r. 1785 [1]) po reorganizacyi cechów na podstawie patentu ces. Maryi Teresy dla Galicyi [2]) znajduje się w Wadowicach 8 cechów: bednarski, garncarski, krawiecki, kuśnierski, sukienniczy, szewski i tkacki. Cech tkaczów „za pozwoleniem przez przywilej najjaśniejszego Stefana, króla polskiego, w tutejszem mieście Wadowicach postanowiony i approbowany w r. 1628“, „który przez różne dawnych czasów krajowe inkursye był podupadł,“ [3]) zawiązuje się na nowo d. 7. marca r. 1776, przyczem wydano tkaczom przywilej zapewne z r. 1628, przechowany w skrzyniach miejskich, który zaginął. Cech piekarski przywrócono na nowo d. 27. marca r. 1795, [4]) pierwotny cech rozwiązał się bowiem po spaleniu się ksiąg i dokumentów. Spaleniu uległy także akta cechu kuśnierskiego z wyjątkiem jednego dokumentu (nr. 16), który także zaginął. Ze statutów dawnych cechów wadowickich dochowały się statuta: bednarzy, krawców, kuśnierzy, rzeźników i szewców i nieco rozporządzeń rady miejskiej, odnoszących się do sukienników, piwowarów, piekarzy i rzeźników, jakoteż ugody między rzeźnikami a szewcami i kuśnierzami. Do reszty cechów brak wszelkich materyałów, a o niektórych jak o garncarskim, sukienniczym i tkackim nawet pamięć zaginęła wśród tutejszych rękodzielników.

W miejsce dawnych cechów zorganizowały się w myśl ustawy przemysłowej z d. $^{20}/_{12}$ r. 1859 i nowel z d. $^{15}/_{3}$ r. 1883 i d. $^{8}/_{3}$ r. 1885, stowarzyszenia przemysłowe, których w Wadowicach jest 6, a mianowicie Stowarzyszenie: 1) s z e w c ó w; 2) k r a w c ó w, golarzy, kuśnierzy, kape-

[1]) Arch. m. W. nr. 32, p. 16. [2]) Uniwersał dla wszystkich w Królestwach Galicyi y Lodomeryi tudzież Xięstwach Oświęcimskim y Zatorskim, naydujących się Rzemieślniczych Cechów, Generalny porządek przepisujący. W Lwowie, d. 9. maja r. 1778.

[3]) Księga majstrów, uczniów i braci cechu tkackiego in quarto, nlb., oprawna w półskórek, zapiski od r. 1776—1884,; od r. 1835 przyjmuje cech tkacki także powroźników, którzy przechodzą z cechu stolarskiego, przy końcu księgi wpisy samych tylko powroźników. Własn. Stow. krawców, kuśnierzy i t. d.

[4]) „Katalog braci przesławnego cechu piekarskiego m. Wadowic obywatelów obrachowanych w r. 1795.“ — Rkp. pap., folio, nlb., oprawny półsk. na pierwszych kartach wpisy członków honorowych cechu (m. Wadowic, podsędka krak. Józefa Saryusza Jaklińskiego i dawnego wójta wad. Jana de Bibersztyn Starowiejskiego) z herbami malowanymi wodnemi farbami, dalej „herb cechu piekarskiego“ (dwa niedźwiedzie, stojące na tylnych łapach, trzymające w przednich precel), nad tytułem ś. Jan Nepomucen, patron cechu. Od tyłu kilka rozporządzeń magistratu wad., do cechu się odnoszących z r. 1795—1799. Księga pisana początkowo po polsku, zresztą po niemiecku. Zapiski od r. 1795—1855. Własn. Stow. piekarskiego.

luszników i powroźników; 3) kramarsko-kupieckie; 4) stolarzy, kowali, ślusarzy, tokarzy, rymarzy, tapicerów, bednarzy, kołodziei, blacharzy, kotlarzy, ruśnikarzy, zegarmistrzów, malarzy, lakierników, introligatorów, nożowników, złotników i szklarzy; 5) korporacyjne związku rzeźniczego, do którego należą rzeźnicy, kominiarze, kamieniarze i garncarze; 6) piekarzy, młynarzy, piernikarzy i cukierników. Niektóre z nich sięgają poza miasto i obejmują miejscowości okręgu sądu powiat. wadowickiego. Majątek dawnych cechów a więc zabytki cechowe, księgi i dokumenta przeszły w posiadanie obecnych stowarzyszeń i pozostają dotychczas w ich przechowaniu.

1. 1558, 1. stycznia, w Wilnie.

Zygmunt August, król polski, zatwierdza statuta cechów krawieckich miast Oświęcimia, Zatora, Kęt i Wadowic.

Sigismundus Augustus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prusiae, Masoviae, Samogitiae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium, quorum interest, universis et singulis, tam qui nunc sunt, quam qui posthac deinceps erunt, harum notitiam habituris, quod cum venissent ad nos seniores contubernii sartorum quatuor nostrarum civitatum, videlicet Osvancim, Kenty, Zathor et Wadowice in ducatibus nostris Osvancimensi, et Zathoriensi consistentium, supplicassentque nobis ut articulos infradescriptos, quos unanimi consensu et voluntate ad conservandum bonum et iustum ordinem in artificio seu opificio ipsorum constitutos et ordinatos coram nobis exhibuerunt, ratos et gratos habere non dignaremur et valere eos et æque iuberemus ac vellemus, non secus atque si per nos proprios illis constituti datique essent. Nos quibus tam optabile est, quam omnium ordinum inter ipsos coniunctio et societas, quam eiusmodi contuberniorum institutioni conservari dubium non est, supplicationi ipsorum veluti iustae et rationi conseriae annuendo esse duximus eosdemque articulos fraternitatis seu contubernii ipsorum damus ipsis et concedimus per præsentes literas nostras perpetuo et in ævum retinendos. Quorum quique articulorum sines et ordo ad verbum linqua Polonica sic esse habet:

Najpierwej ich rzemiosła żadny przychodni pachołek ani osiadły o milę od miasta nie ma robić, ażeby pierwiej cech przyjął z braćmi rzemiosła krawieckiego miast przerzeczonych; gdyby swawolnie robił, tedy ma być karan winą kamieniem wosku i dwie niedziele ma siedzieć, ilekroćby się tego ważył.

Druga. Któryby chciał mistrzem zostać rzemiosła krawieckiego, najdrzewiej ma te skutki okazać przed mistrzami, jako: ornat, namiot, rewerendę kanoniczą, bieret kanoniczy o czterech rogach, kapicę mniszą, kuclik rajtarski.

Trzecia. Który krawiec albo mistrz, albo też towarzysz, który się temu rzemiosłu nie uczył na miejscu, a chciałby cech przyjąć, ten do

cechu ma dać cztery funty wosku i złoty pieniędzy i beczkę piwa, a jużynę, za którąby się mistrzów nie wstydził, powinien sprawić.

Czwarta. Któryby mistrz bez żony robił do roku, tedy po tym roku, jeśli się nie ożeni, będzie powinien dać każdego roku beczkę piwa.

Piąta. Któryby towarzysz tu na miejscu rzemiosła się wyuczył, a chce mistrzem zostać i cech przyjąć, ten ma dać dwa funty wosku i pół złotego pieniędzy, beczkę piwa i ma sprawić jużynę, za którąby się mistrzów nie wstydził.

Szósta. Któryby brat a mistrz rzemiosła krawieckiego, któryby nie przyszedł za posłaniem cechy do cechmistrza do cechu, ten ma dać funt wosku i ilekroć za obesłaniem nie przyjdzie, tyle razów ma tę winę płacić.

Siódma. Kiedy mistrz młodszy nie zaraz zaświeci na rannej mszy, tedy ma dać winy pół funta wosku.

Ósma. W oktawę Bożego Ciała dwa młodsi bracia mają iść przed procesyą z świecami tak na mszy, jako i na nieszporze, a przez wszystkę oktawę, któryby z tych dwóch młodszych zamieszkał, powinien dać funt wosku od każdego zamieszkania.

Dziewiąta. Któryby mistrz naganił w działaniu szaty, a samby lepiej nie umiał, ma dać winę pół kamienia wosku.

Dziesiąta. Któryby brat tego cechu krawieckiego za bratem nie szedł na pogrzeb albo za czeladzinem, ten przepadnie funt wosku winy.

Jednasta. Któryby mistrz mistrzowi towarzysza odwiódł, a toby nań przeświadczono było, ten przepadnie winy dwa funty wosku.

Dwunasta. Któryby mistrz przyjął sukno od innego brata wzięte, a byłoby znamionowane: kolce z krzyżem, ten przepadnie winy funt wosku.

Trzynasta. Który nie pójdzie na żałomszą i z żoną, ten przepadnie winy funt wosku.

Czternasta. Uczeń, który się uczy rzemiosła, ten ma dać do skrzynki cztery grosze i dwa funty wosku i pół achtela piwa, a takowy już ma pół cechu.

Pietnasta. Któryby towarzysz chciał sobie list wyprawić od rzemiosła i od rady miejskiej, tedy mu mistrzowie powinni uznanie uczynić przed radą miejską zadosyć uczynienia od siebie.

Szesnasta. Każdy uczeń ma położyć świadomego grosz.

Siedmnasta. Żaden mistrz nie ma chować ucznia tylko do dwóch niedziel na skosztowanie, a jeśli go dłużej będzie, mistrz ma zapłacić za ucznia tego do cechu.

Ośmnasta. Gdy mistrz uczyni obiad miasto jużyny przy ożenieniu, tedy mu winien cech dać beczkę piwa na pomoc.

Dziewietnasta. Gdy który mistrzem zostaje, żaden aby na pieniądze jużyny nie odprawował, jedną aby jużynę sprawił, tak jako się między innymi cechy zachowują.

Dwudziesta. Pierwszą niedzielą po Suchych dniach, aby każdy był w cechu, a grosz dał do skrzynki na wosk, coby było ku Bożej chwale, a któryby nie przyszedł na ten czas, tedy powinien będzie dać winy funt wosku; jeśli się opowie, iż go nie będzie doma, albo jako pilną potrzebę ma, tedy jej nie powinien dać będzie, jeśli się też nie opowie, tedy ją dać będzie powinien.

Dwudziesta pierwsza. Którybykolwiek brat na brata sięgnął się słowem albo ręką, na którymkolwiek miejscu, albo na mistrza towarzysz, a takowy swywolny będzie przed braty uskarżon w cechu, tedy takowy ma być karan kamieniem wosku, potem na łasce mistrzowskiej ma być przypuszczon.

Dwudziesta druga. Około sprawy towarzyskiej jako się przeciwko mistrzowi mają zachować: towarzysz dobry, który już rozumie rzemiosło, tedy mu będzie myto po dwa grosza na tydzień, pacholęciu grosz, item na towarzysza należy wstać od szóstej godziny, przed wieczorem dwie godziny ma wolność. Towarzysz, który ma wstać wolą od mistrza, tedy się ma mistrzowi opowiedzieć przed tygodniem przed święty dwie niedzieli przed jarmarkiem, takież po jarmarku też dwie niedzieli ma się opowiedzieć mistrzowi.

Dwudziesta trzecia. Od czapników, którzykolwiek niezostający pod tym przywilejem in vim przeszkody jarmarku każdego powinni, ile ich może być, dać każdy od wierzchu po groszy trzy bona moneta.

Dwudziesta czwarta. Od krawców nie zostających pod tym przywilejem, którzy sukna podczas jarmarków wykupują, powinni ile ich znajdować się może od postawu szerokiego groszy sześć bona moneta, od wązkiego postawu groszy trzy bona moneta, od kiru sztuki przez $1\frac{1}{2}$ bona moneta, każdy płacić powinien.

Quae quidem omnia et singula superius expressa, prout in suo tenore continentur, nos Sigismundus Augustus rex authoritate nostra approbamus, ratificamus et confirmamus per præsentes literas nostras roburque debittae ac perpetuae firmitatis obtinere debere decernimus, mandantes omnibus et singulis, quorum interest, præsertim vero universis et singulis fratribus contubernii præfati sartorum et civitatum præfatarum nostrarum quatuor proconsulibus, consulibus, ut et illi juxta eorundem articulorum præscriptum se gerant et hi circa eosque ipsos et singulos eorum seorsim manu teneant et conservent, manu tenerique et conservari curent, quatenus

tamen eorum aliqui iuri et consuetudinibus ducatuum illorum publicis non contravenerint pro gratia nostra. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum Vilnii, prima die Januarii, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo. Joannes Ocieski regni Poloniae cancellarius m. p. — Relatio magnificii Joannis de Ocziessino regni Poloniae cancellarii, Cracoviensis generalis, Osvancimensis, Olsztynensis, Sandecensis, Zathoriensis capitanei, succamerarii Cracoviensis m. p.

Z kopii nieuwierzytelnionej, ekstraktu ingrosacyi w grodzie oświęcimskim, d 19. września 1730 oblatowanej, złożonej z 2 kart, przechowanej w Stow. krawców, kuśnierzy i t. d. w Wadowicach. — Oryginał zaopatrzony był pieczęcią większą koronną.

2. 1592, 31. sierpnia, w Wadowicach.

Ustanowienie wolnicy rzeźniczej rąbania mięsa na sztuki i „śróty“ i sprzedawania w dzień niedzielny.

Uchwała pospolitego człowieka. — Actum feria secunda post festum s. Bartholomei apostoli proxima, 159 secundo. — Stała się uchwała między pospolitym człowiekiem na ten czas gdy byli w zgromadzeniu w dzień ś. Bartłomieja (24. sierpnia) w domu sławnego pana Adama Wyerczka, burmistrza, na ten czas będącego i przy obliczności panów radziec przy nim siedzących, tudzież też i panów radziec starych będących, w ten sposób, że za nadaniem najjaśniejszej jego królewskiej miłości Zygmunta trzeciego praw,[1]) to jest na wolnicę, która się zachowuje w innych mieściech główných i miasteczkach w Koronie polskiej, iż oni między sobą uchwalili i za wilkierz trzymać obiecali i pozwolili na tej to wolnicy ludziom, to jest mieszczanom, któryby się kolwiek z nich obrał, także też i przespólnym ludziom, rąbać na śróty i na sztuki ku przedawaniu w dzień niedzielny bez przeszkody rzeźników miejskich wadowskich, to jest mięso wołowe, jałowicze, cielęce, skopowe, wieprzowe etc., którą uchwałę na żądanie pospolitego człowieka daliśmy wpisać do akt naszych radzieckich miejskich wadowskich.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 5, p. 602.

3. 1602, 28. grudnia, w Wadowicach.

Uchwała pospólstwa, zakazująca warzenia piwa, robiena słodów i palenia gorzałki w mieście obcym i komornikom.

---

[1]) Arch. m. Wadowic, dokm. nr. 9, r. 1592. — Druk. W. Heck. ibd. nr. 30.

Actum in festo sanctorum Innocentum, anno 1602. — Uchwała pospolitego człowieka z stronej warzenia piwa i słodów robienia, także też gorzałkiej palenia. — Burmistrz i rada miasta Wadowic, na ten czas będący wespółek, i z pospolitym człowiekiem, upatrując wielkie przeszkody między sobą z stronej warzenia piwa, także też słodów robienia i gorzałkiej palenia od ludzi postronnych i od komorników między nami mieszkających, którzy na przeszkodę sąsiad inszych, w mieście mieszkających, piwa warzą, gorzałki palą, słody szlachcie okolicznej robią, na co uchwałę takową, między sobą wszyscy społecznie uczynili, w ten sposób: Któryby się kolwiek ważył sąsiad nasz dać zlewać piwo w domu swoim, tak temu, który z nami społecznie w miasteczku nie mieszka, tak też komornikowi, między nami mieszkającemu, takowy przepada do skrzynkiej miejskiej grzywien dziesięć nieodpuszczonym obyczajem; także ten, któryby się ważył słód robić szlachcie okolicznej, takową winę przepada. Którą uchwałę wszyscy społecznie mocno chcą trzymać i przy niej stać czasy potomnymi; którą dla pewniejszego zatrzymania do akt radzieckich wadowskich wpisać dali.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 6, p. 206.

4. 1607, 16. stycznia, w Wadowicach.

Uchwała pospólstwa zakazująca kupowania zboża przed miastem i w ulicy i warzenia i zlewania piwa w domu, w którym jeden już to samo czyni.

Actum feria tertia ante festum Fabiani et Sebastiani, anno 1607. — Uchwała gromadzka z stronej przekupniów. — Rzeczpospolita miasta Wadowic będąc w zgromadzeniu taką uchwałę uczynili: Ktoby się kolwiek ważył z mieszczan kupować zboże w ulicy albo przed miastem, takowy ma przepaść winy gromadzie zł. 2. Także też zlewać piwo ktoby dopuścił w domu swoim sąsiadowi, tedy nie ma inszemu dopuszczać drugiemu zlewać, albo sam warzyć, aż we cztery niedziele i wiecha na szynk nie ma być wystawiana, jedno na jednym miejscu — albo doma, albo u tego sąsiada, u którego zleje, także też i na karczmarza pod tąż winą wyżej opisaną, któby się ważył, na co też była przedtem uchwała [1]) tegoż pospólstwa, którą i teraz approbują — czego urząd przez dekret potwierdził; jakby też w targu jeden drugiego podłożył w jakiej rzeczy, taką winą ma być karan.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 6, p. 277.

[1]) cf. nr. 3.

5. 1607, 15. listopada, w Krakowie.

Zygmunt III., król polski, potwierdza statuta cechu szewców, zatwierdzone przez radę miejską wadow. d. 29. IX. 1607. —

Sigismundus tertius Dei gratia rex Poloniæ, magnus dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque etc., necnon Sveccorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarus rex, significamus præsentibus literis nostris, quorum interest, universis et singulis, productas esse coram nobis literas papyreas sigillo oppidi Wadowice communitas, sanas, salvas, illaesas, omnique suspitionis vitio carentes, continentes in se articulos certos seu ordinationem communitatis sutorum eiusdem oppidi Wadowice pro commodo præfatæ communitatis sutorum, supplicatumque nobis, ut easdem literas autoritate quoque nostra regia approbare, ratificare et confirmare dignaremur, quarum literarum is est, qui sequitur tenor: In nomine domini amen. Roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego siódmego, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca września w dzień świętego Michała Archanioła, na pamiątkę wieczną spraw albo dziejów cechu rzemiosła swieckiego. My cechmistrzowie starsi Wojciech Plutka, Jan Białorzyt, wespół z bracią starszymi i młodszymi tegoż rzemiosła naszego Marcinem Słoniną, Mateuszem Hamełką, Andrzejem Kazibotem etc. za zezwoleniem społecznem, dla rozmnożenia chwały bożej i ku większej uczciwości i dobremu porządkowi cechu naszego, zachowując wcale artykuły wszystkie w przywileju, naprzód anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto przez nasze starsze wyprawione za sławnej pamięci Władysława z łaski bożej xiążęcia oświęcimskiego i zatorskiego, także też za zezwoleniem JMci pana Mikołaja Komorowskiego, wójta naszego wadowskiego, artykuły niżej opisane między sobą postanowiliśmy, chcąc je mocnie trzymać i według nich się sprawować, żadnych nieopuszczając.

Naprzód postanowiliśmy na każdy kwartał jednę mszą obchodzić i przez kapłana śpiewaną odprawować u ołtarza na południe, po prawej stronie stojącego w kościele wadowskim, za wszystkie zmarłe przodki nasze z paleniem świec naszych i ofiara, od której będziemy powinni dawać kapłanowi grosz szeroki, a ofiarę odkupować groszami dwiema, rektorowi szkolnemu dwa szelągi od śpiewania; przy której mszy bracia wszyscy nasi, także też i siostry powinni być, starsi pod winą dwu funtów wosku, a młodsi jednego funtu nieodpuszczonym obyczajem okrom, żeby szłuszną przyczynę dał, dla której niemógł być, a przy schadzce takowej powinni będziemy do skrzynki cechowej, każdy z nas dawać po groszu

na wosk. Cechmistrzowie starsi powinni będą dla obwieszczenia, cechę swoją zwykłą wysłać, aby się za nią wszyscy zeszli. Któryby za nią zaniedbał do cechu przyjść przed otworzeniem skrzynki, takowy ma dać winy, starszy dwa funty wosku, a młodszy jeden funt wosku. A jeśliby którego w domu cecha nie zastała, żeby był w drodze po potrzebie swojej, tedy małżonka jego, albo czeladzin ma go opowiedzieć u cechmistrza, zaczem ma być wolny od winy. Jeśliby się też który brat albo siostra ważył w domu swoim cechę zatrzymać, przezcoby drugi omieszkał do cechu przyjść, takowy ma być karan, starszy dwiema funty wosku, a młodszy funtem jednym wosku. Gdyby cechmistrz cechę wysłał po brata którego, albo młodszego, aby do niego stanął, któryby się pokazał być nieposłusznym, żeby go zastano w domu, ma być karan winą dwiema funtami wosku, ailekroćby tego nieposłuszeństwa uczynił, ma być tąż winą karany. Do tegoż cechu żaden brat niema chodzić z orężem, uczciwość zachowując jeden przeciw drugiemu. Jeśliby się który porwał słowem popędliwem na brata swego albo na siostrę, takowy przepadnie winy, starszy brat dwa funty wosku, a młodszy funt jeden. A jeśliby jeden drugiego skrwawił, ten przepada pół kamienia wosku. A jeśliby się pokazał być upornie nieukaranym, ten ma być z rzemiosła złożony z wiadomością pana burmistrza i panów radziec naszych wadowskich, którego nie będzie mógł robić dotąd, pókiby zaś do łaski braterskiej nie przyszedł. Do tego cechu, któryby brat albo siostra boso przyszedł, ma być karan jednym funtem wosku. Żaden z braci naszych, aby się nie ważył z cechu wychodzić od sprawy bez dozwolenia panów cechmistrzów pod winą jednego funtu wosku. Jeśliby też który brat naszego rzemiosła był ukrzywdzony w jakiejkolwiek sprawie od drugiego brata tegoż rzemiosła, taki niema sprawiedliwości szukać jeno u panów cechmistrzów, pod winą pół kamienia wosku. A jeśliby się mienił być ukrzywdzony od cechmistrza w dekrecie jego, tedy mu wolno będzie ciągnąć do wyższego urzędu miejskiego, żadnej winy nie przepadając. Gdyby też który z naszych braci zawinił sąsiadowi naszemu w czemkolwiekby też i przespólnemu, a byłby zapozwany do urzędu miejskiego, ten niema odpowiadać tylko u cechmistrza swojego, okrom ran krwawych (o te będzie powinien odpowiadać), albo gwałtu jakiego. Gdyby który brat albo siostra z naszego cechu z tego świata zszedł, albo też syn i córka jego, wszyscy bracia i siostry powinni być przy pogrzebie, także i przystępni, świece nasze niosąc i mary z ciałem, przez braty, których cechmistrzowie naznaczą, a któryby nie był takowy przepada winy jeden funt wosku, a młodsi bracia powinni grób ryć albo grabarzowi od niego zapłacić. Ciż mistrzowie starsi i młodsi postanowili

na cześć, na chwałę Panu Bogu i Świętym Jego, każdego roku na dzień śś. Rozesłańców, których Kościół święty chrześciański obchodzi w miesiącu lipcu, odprawować mszą św. śpiewaną przez kapłana i rektora szkolnego z ofiarą według zwyczaju, przy której mszy ma być kazanie, od której mszej i kazania ma wychodzić po groszy sześci z skrzynki naszej, a bakałarzowi groszy dwa, to wiecznymi czasy postanawiamy; który dzień mają wszyscy bracia cechowi solenniter obchodzić, schadzkę cechową mieć i bankiet według możności swojej uczynić. A któryby brat albo siostra przy takowym nabożeństwie nie był, takowy przepada winy funt wosku. Ciż mistrzowie cechu naszego będą powinni in festo Corporis Christi z świecami zapalonemi, w rękach noszącemi (s), przez nie zrobionemi, z nakładu i cechowego skarbu, przez wszystkę oktawę tegoż święta procesye na mszach, na nieszporach odprawować, a któryby z nich także też i z przydanych zamieszkał której procesyjej, takowy przepada winy starszy dwa funty wosku a młodszy jeden funt, którego dnia świętego, według starego, dawnego zwyczaju, powinni wypić dwie beczce piwa, któryby go nie chciał pić wspólnie z braty inszemi, takowy według rachunku starszych powinien zapłacić jako i insi. Tenże zwyczaj piwa cechowego ma być zachowany w pierwszy dzień po Bożem Narodzeniu w każdym roku, tymże obyczajem jako i na dzień Bożego Ciała. Towarzysz rzemiosła naszego, któryby chciał być mistrzem a bratem naszym cechowym, chcąc robić między nami rzemiosło, a byłby przespólny, ten ma naprzód przyjąć miejskie prawo, potem uczciwie przystąpić do cechu naszego, listy spłodzenia swego pokazać i uczenia, a jeśliby ich nie mógł mieć, natenczas ma sobie uprosić czasu ku okazaniu listów i do skrzynki cechowej będzie powinien odłożyć pieniędzy gotowych złotych dziesięć monety polskiej, w każdy złoty licząc po groszy trzydziestu, a ośm funtów wosku, przypowiednego groszy jedenaście bez szeląga i dwie beczce piwa naszej warzej. A jeśliby się tu przy cechu naszym u brata którego rzemiosła uczył, choćby wędrował, a przywędrowawszy chciałby zostać mistrzem i robić rzemiosło, ten od połowice ma piwo i przypowiedne i woski dać a sumę w artykule wyżej opisaną w cale. A jeśliby też syn mistrzowski tu był spłodzony i chciałby być mistrzem rzemiosła naszego, ma być od połowice przyjęty tak w sumę, w piwie i wosku i w przypowiednem. Jeśliby też kto z ludzi do rzemiosła naszego nie należących, cech z nami chciał przyjąć dla uczciwości i porządku ku pogrzebu ciał umarłych, takowego do siebie chcemy przyjąć z taką kondycyą, że będzie powinien do skrzynki naszej braterskiej cztery funty wosku i groszy pięć i szeląg oddać a piwa jednę beczkę, przy której beczce piwa powinni będziemy drugą wypić

i spólnie zapłacić. Jeśliby mistrz rzemiosła naszego umarł, a małżonkę swoją i z dziatkami zostawił, tej będzie wolno robić rzemiosło i czeladź chować do roku i sześci niedziel, powinności wszystkie do cechu odprawując tak, jako z małżonkiem swym odprawowała. Gdyby się przytrafiło bratu naszemu za przypadkiem nieszczęśliwym w ubóstwo wpaść, żeby niemógł swoim sumptem rzemiosła robić, takowemu pozwalamy u brata któregokolwiek na kopę robotę zjednać, wyjmując wędrownego, temu ktoby się ważył dopuścić na kopę robić, z naszej braciej przypada cechowi winy beczkę piwa i kamień wosku. Także też, gdyby się który mistrz z naszych braciej dopuścił czeladź drugiemu bratu wędrowną albo też na mycie zjednaną, słowy łagodnemi albo darownemi rzeczami odłudzać, takowy ma być karany beczką piwa i cztermi (s) funty wosku, a czeladź odłudzoną zaraz przywrócić. Także gdyby mistrz od czeladzi rzeczy korzystne kupował, a byłby w tem przeświadczony, ten ma być z rzemiosła złożony z nagrodą onej rzeczy, a czeladzin według uznania mistrzowskiego ma być karany. Któryby z mistrzów rzeczy tajemne cechowe albo jawne wynosił, a byłby w tem przeświadczon, ma dać winy funt wosku. Item młodszy mistrz, jeżeliby się nie ożenił do roku, wieleby lat tego zaniedbał, ma dać na każdy rok bratom cechowym beczkę piwa. Młodszy z mistrzów posługi wszystkie w cechu powinien będzie odprawować tak długo, dokąd po nim drugi mistrz młodszy nie nastanie, także i w kościele ma być pilen zapalać świece na każde święto podług zwyczaju starodawnego, na jutrzniach, na mszach, na nieszporach, pod winą funtu wosku, ilekroćby posługi jemu naznaczonej omieszkał. Któryby się z braci naszej rzemiosło robiąc, prokuracyą chciał bawić, z czegoby miał pożytek mieć, tego się pod winą pół kamienia wosku niema ważyć; także piszczkowie, cytrzystowie, skrzypcy grać okrom w cechu ku podweseleniu braci, za to nic nie przepadnie. Gdyby się też brat nasz którykolwiek, rzemiosło robiąc między nami, ważył suknią albo insze odzienie, na gospodzie utraciwszy, z siebie zastawić albo przedać, zaczemby bez nakrycia ciała między ludźmi siedział, takowy ma być w cechu o to karany według uznania braciej wszystkich. Także też, żeby się obżarstwem zbytnim bawił, bądź w cechu, bądź też i na gospodzie, z czegoby do grzechu śmiertelnego, to jest do womitu przyszedł, a byłby w tem przeświadczony, takowy ma być karany dwiema funty wosku. Gdy starzyzny albo podszewki nie wykupią do dwóch niedziel, tedy ten, u którego jest, ma oświadczyć i okazać starszym, a oni powinni cholewy oszacować, za którym szacunkiem już może on mistrz przedać to podszycie, zostawiwszy za cholewy pieniądze u cechmistrza według szacunku, które należeć będą czyje cholewy. Gdyby kto

skórę do miasta niósł na przedaj, niema go żaden do siebie wołać, ale gdzie będzie chciał, tam niech niesie pod winą funtu wosku. Ucznie też mają wyuczać według zwyczaju starodawnego. A którykolwiekby chciał się uczyć tego rzemiosła naszego, powinien będzie dać naprzód przypowiedniego groszy pięć i szeląg, piwa jednę beczkę i wosku cztery funty, a przy tej beczce piwa powinni będą drugą beczkę wypić, a spólnie zapłacić. Z inszych miast także ze wsi szewcy nie mają im przeszkadzać w przedawaniu i w kupowaniu tych wszystkich rzeczy należących rzemiosłu szewieckiemu, tak w jarmark, jakoteż w insze dni. Także też i mieszczanie, albo wszyscy mieszkający komornicy w mieście, pod zabraniem takowego towaru, jeśliby się kto ważył przedawać albo kupować. Rzeźnicy miejscy nie mają skór przedawać przespólnym ludziom, oprócz żeby żaden z szewców w tym cechu będących nie chciał kupić. A jeśliby jaki niedostatek mieli ciż szewcy w skórach a wiedzieliby gdzie o nich, tedy ich jeden nie może kupić, aż za dozwoleniem starszych dla spólnego kupna. Szewcy postronni w mili od miasta nie mają robić rzemiosła ku przeszkodzie tymże bratom cechowym, wyjąwszy to, żeby pan jego miał na to prawo, iżby go tam na miejscu używał, ale po mieście albo po wsiach inszych, żeby się nie ważył roboty nosić, pod zabraniem do tegoż cechu. Przekupniowie tak w mieście jako i po wsiach bliższych, niżeli w mili od miasta mieszkający, nie mają się ważyć tak butów jako i skór ku przeszkodzie ich przekupować i do miasta na nie nosić, także też szewcy, którzy w inszych mieściech mieszkają, któryby się tego ważył czynić tak potajemnie, jako też i jawnie, a byłby w tem znaleziony, ten ma być wzięty przez też rzemieśniki do urzędu miejskiego radzieckiego i z towarem jego, z sługą urzędowym, który towar, bądź buty, bądź też i skóry straci do tegoż cechu połowicę urzędowi radzieckiemu, a połowicę temuż cechowi. Któryby też z mistrzów w dzień święty robił, albo też i czeladzin jego, a byłby przeświadczony, ma być karan dwiema funtami wosku. Któryby też z mistrzów obiecawszy robotę jaką zrobić według obietnice, a nie zrobiłby, ten ma być karan dwiema funtami wosku.

Oblatis igitur literis hisce coram plenaria et singulari residentia petierunt supranominati archimagistri cum suis iunioribus eiusdem artis sutoriæ, ut eaedem constitutiones eorum, perpetuo habitæ (s) valorem, a nobis confirmatæ essent. Qua propter ego Joannes Prasuł, proconsul eiusdem civitatis Wadowicensis, una cum collegis et consulibus suis, videlicet Jacobo Wierciek, Matthaeo (s) Myslecki, Josopho Klis eosdem articulos, ut æque et iuste adinventos, approbamus, confirmamus perpetuoque omnibus fratribus successoribusque eorum valituros facimus. In quorum

maiorem valorem et durationem sigillum civitatis a nobis est subimpressum. Nostro sub sigillo civitatis Wadowicensis. — Nos itaque Sigismundus rex suplicationi prædictæ benigne annuentes, præinsertas literas omniaque in eis contenta et cum omnibus earum punctis, clausulis, articulis et conditionibus approbandas et confirmandas esse duximus, uti quidem, quantum iuris rationes permittunt et sensus earum habetur, approbamus et confirmamus præsentibus literis nostris, decernentes, eas vobur debitæ firmitatis habere et obtinere atque ab omnibus, quorum interest, inviolabiter observari debere. In cuius rei fidem præsentibus, manu nostra suscriptis, sigillum regni nostri appendi iussimus. Datum Cracoviæ, die decima quinta, mensis Novembris, anno domini millesimo sexcentesimo septimo, regnorum nostrum Poloniæ vigesimo, Sveciæ vero anno decimo quarto. — Sigismundus rex. — Stanislaus Ząbkowic m. p. spt.

Dokument pergaminowy, oryginał, (70 x 47·2, zakł. 10·2) poplamiony od rdzy i wytarty, po pieczęci pozostał sznurek jedwabny spłowiały barwy czerwonej, niebieskiej, zielonej i żółtej. — Własn. cechu szewców wadowickich.

6. 1618, 7. marca, w Warszawie.

Zygmunt III., król polski, potwierdza statuta cechu rzeźników, zatwierdzone przez radę m. Wadowic w marcu 1616 r.

Sigismundus Tertius Dei gratia rex Poloniæ, magnus dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque; nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius rex. Significamus præsentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, quia cum nobis exhibitæ essent literæ papyreæ nomine laniatorum oppidi nostri Wadowice integræ, illaesæ et minime suspectæ, (manu) famati Jacobi Wierczckowicz tunc temporis procunsulis subscriptæ, sigillo eiusdem oppidi munitæ, quibus idem proconsul et consules, seniores contuberniorum totaque communitas eiusdem oppidi, ut societatem laniatorum eius loci post extremam deflagrationem ad meliorem ordinem redigerent, constitutionibus certis ex bono communi easdem firmarunt, easdemque ut authoritate nostra regia confirmare dignaremur, supplicatum nobis esset, et eæ tenoris subsequentis sunt talis: Proconsul et consules approbamus, oblatos nobis esse certos articulos contubernii laniatorum per seniores eiusdem contubernii unanimi consensu conscriptos, quos ut ad meliorem ordinem et bonum publicum oppidi nostri subscriberemus a nobis postulaverut.

Naprzód mistrzowie rzeźników wadowskich tak, jako jest zwyczaj w cechach inszych, powinni będą mieć znak swój, którym znakiem, gdy od starszych mistrzów insi mistrzowie będą obesłani i opowiedziani, na miejsce zwykłe a na to obrane powinni się będą zejść i tam według zwykłości cech gaić i starsze mistrze wybierać, żałoby wszelakie sądzić i rozeznawać i insze obowiązki czynić i do ksiąg cechowych wpisować i żałującym się mieszczanom albo obcym ludziom o długi i insze krzywdy z mistrzów a braci cechowych sprawiedliwie czynić, a któryby się ku długowi znał, ma być zapłata skazana do przyszłej niedzieli, a jeśliby zapłacić zaniedbał, natychmiast po pierwszej niedzieli niema mu być dopuszczono mięsa przedawać, a jeśliby długu przał, tedy ma być odesłan do urzędu wójtowskiego ku skazaniu dekretu na prze jego, a jeśliby się przed urzędem wójtowskim do takowego długu znał, a byłby przymuszon ku zapłaceniu takowego długu, takowy o taką przą swą przed cechem, wedle wynalazku starszych mistrzów ma być karan; a takowe sądy mają być poranne i po trzeźwu odprawowane, oprócz pilnych spraw, te mogą być po obiedzie odprawowane, albo na kiedy mistrzowie starsi złożą czas ku odprawowaniu takowych spraw. A gdy wedle zwyczaju mistrzów tego rzemiosła będzie oznajmiono, aby się zeszli do cechu w sprawach cechowych, a omieszkałby który z nich godziny oznaczonej, takowy ma położyć i zapłacić winy groszy sześć.

Item gdyby w pospolitych sprawach miejskich albo radzieckich będąc, od radziec wezwany, a zamieszkałby z nich który przyjść albo zaniedbał, takowy ma zapłacić winy cechowi groszy trzy. A gdy też od starszych mistrzów będzie nakazano pod winą, aby się zeszli a zaniedbałby z nich który przyjść, takowy przepada także winy groszy trzy — a te winy mają być na wosk obracane. A gdyby wziął odpuszczenie od starszych mistrzów będzie prożen od takowej winy. A któryby z rzeźników tego to rzemiosła mistrzem chciał zostać, ten ma dać i zapłacić do cechu grzywnę pieniędzy, a k'temu wedle zwyczaju inszych cechów ma odprawić i uczynić na wszystkie mistrze juzynę alias kolacyą i k'temu achtel piwa ma oddać, a naprzód prawo miejskie ma przyjąć i listy rodzaju swego także uczenia rzemiosła pokazać; a żaden za mistrza nie ma być przyjmowan dotąd, aby miał jatkę swoję, do tego dwa funty wosku do skrzynki cechowi ma dać; a jeśliby ten, któryby chciał mistrzem zostać, młodzieńcem był, powinien się będzie do zejścia roku jednego ożenić, oprócz synów mistrzowskich, tym ma być przedniejsza wolność około pojmowania małżonki według wynalazku starszych mistrzów. Do tego, który będzie chciał z mistrzowskich synów mistrzem zostać, albo też córkę mistrzowską,

gdyby za żonę pojął, takowy ma być od połowice przyjęć i w odprawowaniu powinności cechowych ma być zachowan, także też ten ma być zachowan, któryby wdowę rzeźniczą za żonę pojął.

Item każdy z tych który będzie chciał mistrzem zostać, będzie powinien sztukę rzeźniczą pokazać na zabiciu wieprza, jeśli nie pokaże albo nie będzie chciał, takowy za takową sztukę ma odłożyć pół kamienia wosku i pieniędzy złotych dziesięć do skrzynki cechowej, a tak gdy będzie wolno przyjęty wedle zwykłości, świece w kościele cechowe będzie miał w opatrzności i w pieczy swej.

Item gdyby którykolwiek z mistrzów cechowych umarł, tenże to młodszy w noszeniu i w sprawowaniu świec przy marach i wszystkich obrzędach comukolwiek mistrzowie rozkażą, ma być posłuszen i tenże z inszymi braty młodszymi powinien nieść ciało umarłe ku pogrzebowi pod winą funta wosku.

Item przy obchodzie i żałomszach za umarłe z mistrzów albo małżonek ich wszyscy mistrzowie powinni być za obesłaniem starszych, a któryby zaniedbał albo zamieszkał takowy każdy ma oddać i odłożyć do kościoła księdzu dwa funty wosku.

Item gdyby się dwa mistrzowie zjednoczyli spólnie roboty zażywać, tedy bite mięso nie w jednej ale we dwu jatkach, albo na oknach tychże jatek będą powinni przedawać, a ku kupieniu onej jatki mistrz większą będzie miał przedność niżeli towarzysz; mają się tedy starać zwłaszcza mistrzowie rzeźniccy, aby w przedawaniu wszelakim wszelakiego bydła mięsa była zachowana jednakość, aby ludzie nie byli obciążeni w kupowaniu, do tego aby było bydło oglądane, jeśli jest godne ku jedzeniu. A tak tym wszelkim rzeczom zabiegając, dwa mistrzowie na każdy rok mają być obierani, mężowie stateczni a dowcipu, Pana Boga i sumienie dobre przed oczyma mający, którzy pod przysięgą na to uczynioną, z pilnością aby doglądali i oglądowali woły, cielęta, skopy, kozły, wieprze i insze bydła kupione, jeśli są godne ku biciu albo nie.

Item żaden z mistrzów bydła wrzodliwego, chorego, niedołężnego, wyrobionego, albo wypracowanego, albo jakim sposobem zaduszonego, albo też z jakiejkolwiek inszej przyczyny zachorzałego bić a przedawać, aby nie śmiał mięsa, które nie należy ani jest przyzwoite ludziom ku jedzeniu. A któryby takowe mięso śmiał przedawać, takowy przepadnie winy dwie grzywnie pieniędzy do cechu. A jeśliby się też przydało, iżby wół albo insze bydlę na moście albo na drodze albo w domu w stajni nogę złamał, albo też jeśliby było ranione, albo też jakimkolwiek inszym obyczajem obrażone, takowego aby żaden nie śmiał bić, ażby je pierwej

dwiema mężom, na to wysadzonym, okazał, którzy mają uznać jeśli ku zabiciu i przedawaniu ono bydlę jest godne albo nie. A jeśliby który z mistrzów inaczej uczynił ma być karan winą dwiema grzywnami obyczajem nieodpuszczonym. Nadto ciż to dwaj mężowie na to wysadzeni pod przysięgą mają pilno patrzeć i oglądować, aby według potrzeby czasu więtszego zgromadzenia ludzi był dostatek w mieście mięsa ku przedawaniu, ażeby też nie dopuszczali uciążać pospolitego człowieka także też i przychodnia w przedawaniu mięsa, ale za słuszne pieniądze aby było przedawane, nie bacząc nic nadto, choćby największe było w mieście zagęszczenie ludzi, choć też przy staroście tegoż miasta, także też i przy zjeździe największym większa płaca nie ma być podwyższona, ale jednaka płaca tak przy zjeździe jako i oprócz zjazdu żeby była zachowana. A któryby się z mistrzów inaczej zachował, takowy ma być karan jedną grzywną winy do cechu tylekroć, ilekroć był w tem przeświadczony, choćby był mistrz, choć towarzysz. A jeśliby który z tych dwóch mężów w doglądaniu takowych rzeczy był znalezion niedbałym, takowy każdy ma być karan dwiema funty wosku. Szacunki wołowe rzeczone aby równość mieli wszyscy mistrzowie wedle starego zwyczaju. Wolna czeladź też mistrzowska, która zwykła mięso w jatkach przedawać, mięso przedając, także też i mistrz, nie ma słowy uszczypliwemi i pośmiewaniem ludzi mięsa kupujących przenaśladować, ktoryby inaczej czynił, a byłby w tem przeświadczon, winą więzienia i czterema funty wosku ma być karany. Każdemu też z mistrzów sługę albo ucznia będzie wolno przyjąć do dwu albo trzech lat jako się uczeń z mistrzem umówi, a jeśliby do krótszego czasu umowę uczynił, pieniądzmi wedle umowy ma zapłacić; a te wszystkie rzeczy między mistrzami a uczniami wedle umowy mają być ułożone. A jeśliby mistrz chciał ucznia przyjąć w poście, tedy zaś tylko do postu nie inaczej ani inszego czasu ma prosić u mistrzów starszych, co gdy mu będzie dopuszczone, tedy ten mistrz ma zapłacić a dać do cechu pieniędzy gr. 24 i dwa funty wosku, achtel piwa, a po wyzwoleniu z ucznia, uczyniwszy cechowi dosyć, ma zarazem wędrować.

Item towarzysze tegoż rzemiosła przywędrowawszy, mają z sobą list dobrego zachowania przynieść, iżby się większa wierność między towarzyszami pokazała, gdyż wszelaka moc i swoboda mistrzowska w rękach ich jest postanowiona. Te cztery rzeczy mistrzom swym przyrzec i przyobiecać będą powinni: na pierwszem posłuszeństwo, na wtórem od gry wszelakiej aby się powściągali i onej zaniechali, na trzeciem wszeteczności albo nierządnej miłości żeby się wystrzegali, na czwartem żeby zbytnych utrat między sobą nie wiedli.

Item któryby się z towarzyszów tego dopuścił a te cztery rzeczy przestąpił i według nich się nie zachował, ma mu być zakazane do cechu chodzić i list dobrego a uczciwego zachowania od cechu nie ma mu być dan, aż pierwej za winę i za swój występek z mistrzami starszymi ułoży i dosyć uczyni.

Item towarzysz każdy, gdy się z mistrzem na robotę umowi, jeden cały rok ma i będzie powinien u niego robić, a jeśliby wszetecznie a swywolnie od niego odszedł, tedy list dobrego zachowania nie ma takowemu być dan dlatego, iż zupełnej umowy mistrzowi swemu nie dochował. A jeśliby też towarzysz od mistrza swego jaką ciężkość cierpiał, starsi to mają obaczyć. Żaden też z mistrzów z inszym mistrzem albo towarzyszem, także też towarzysze między sobą, o pieniądze żeby grać nie śmieli pod winą dwunastu groszy. Żaden także z mistrzów drugiemu mistrzowi sługę albo czeladnika, albo też towarzysza odwabiać, żeby nie śmiał pod winą jednego kamienia wosku. Nadto wszelki mistrz towarzyszów albo czeladzi tegożto rzemiosła chować i przyjmować może ile będzie chciał i jaka potrzeba będzie potrzebowała.

Item wdowy w cechu ich przed przyjściem i przedtem niż będą za mąż wydane sługą i towarzyszem tegożto rzemiosła mają być opatrowane, aby dla żywności nie zubożały; a towarzysze żadnych schadzek, pospolitowania, kolacyj, tańców we święta albo w insze dni oprócz dopuszczenia i woli mistrzów swych pod utraceniem rzemiosła czynić żeby zaniechali.

Item mistrz każdy, któryby się ważył przerwać sprawę nie wziąwszy odpuszczenia, aniby powstał (s) przed starsze mistrze, takowego mają karać funtem wosku.

Item któryby z mistrzów cechowych rzeczy tajemne albo jawne z cechu wynosił, a w temby był przeświadczon, przepada winy groszy sześć nieodpuszczanym obyczajem.

Item mistrz każdy także i towarzysz w sprawach cechowych niema się uciekać do urzędu miejskiego, ale ma być posłuszen cechowi swemu pod winą kamienia wosku oprócz inszych spraw, które należą urzędowi miejskiemu, u którego się powinien sprawować.

Item z mistrzów żaden niema się ważyć przyjąć towarzysza, któryby przedtem robił, u któregokolwiek mistrza tegoż cechu bez dozwolenia onego mistrza, u którego przedtem robił pod winą jednego kamienia wosku.

Item żaden z braci cechu rzeźniczego nie ma chodzić z bronią pod winą groszy sześci.

Item żaden z mistrzów, aby nie śmiał jeden drugiemu bratu cechowemu tak na rynku, jako w okoliczności miasta tego jawnie albo pota-

jemnie w targu jego przeszkadzać pod winą kamienia wosku, gdyby był w tem przeświadczony.

Item towarzysz, jeśliby co mistrzowi szkodził, a był w tem przeświadczony, mają go złożyć z rzemiosła jego, także jeśliby towarzysz przeciwko mistrzowi albo towarzyszowi wystąpił, ma dać winy dwa funty wosku do cechu.

Item mistrz każdy, któryby się z miasta tego wyprowadził, a nie wróciłby się w pół roku, taki jeśliby się znowu wprowadził, traci cech i niema mu być dopuszczono robić rzemiosła tego, ażeby dosyć cechowi uczynił według przywileju tego i przenalazł mistrze wszystkie.

Item w temże mieście Wadowicach jatek rzeźniczych nie ma być większej liczby tylko dziesięć, z których jatek powinni będą i są na każdy rok ciż rzeźnicy na wójtowstwo wadowskie oddawać na dzień św. Marcina w każdym roku łoju spuszczanego cztery kamienie według dawnego zwyczaju a nie więcej.

Item wolnica mięsa przedawania ma być zachowana i na dzień targowy według przywileju głównego miasta wadowskiego jatek sobie przyczynić i zbudować, od miejsca jatki złoty gromadzie wiecznymi czasy.

Item chcemy to mieć, aby jeśliby też który chciał być mistrzem i bratem cechu tego, a nie byłby z ojca uczonego, albo też wyuczony w cechu, będzie się powinien znowu tego rzemiosła uczyć i do cechu odprawić według artykułów wyżej opisanych.

Item żydowie w mieście przerzeczonem, jeśliby za czasem mogli mieszkać i chcieliby bić bydło ku krzywdzie tymże mistrzom rzemiosła rzeźniczego, tym nie będzie wolno oprócz pozwolenia mistrzów wszystkich tegoż cechu okrom cieląt, skopów i to do żywności ich samych to im będzie wolno, a jeśliby się który z nich ważył bydło wielkie zabiwszy i ludziom przedawać, tedy starsi mistrzowie tegoż rzemiosła takowe mięso pobrać i do szpitala miasto winy ubogim rozdać, a żyda takowego ustawie się sprzeciwiającego pojmawszy, mają stawić ku karaniu urzędowi miejskiemu wadowskiemu.

Item przekupniowie, jeśliby się ważyli na przeszkodę tymże rzemieślnikom bydło wszelakie przekupować, tak w mieście jakoteż przed miastem, tego nie mają czynić nad pozwolenie pod utraceniem takowego bydła, które kupili. A jeśliby się kiedy przygodziło, żeby w jatkach rzeźniczych mięsa ku przedaniu nie było, a byliby o to mistrzowie rzemiosła tego rzeźniczego o toż oskarżeni i odniesieni do urzędu miejskiego wadowskiego jako i za winę przepadają temuż urzędowi ćwierć mięsa jałowiczego, ile razówby się tego ważyli ciż mistrzowie.

Item chcemy to mieć, aby żaden z mistrzów i towarzyszów tegoż rzemiosła rzeźniczego przekupniego bydła u ludzi przespolitych i miejskich na zmowę nie przyjmowali, do tego nie mieli dardzic [1]) wszelakich w domach tylko w jatkach miejskich.

Item do tegoż ci mistrzowie rzemiosła rzeźniczego pro festo Corporis Christi na każdy rok winni będą z zapalonemi świecami w cechu zrobionemi, w rękach swych noszącemi, przez wszystkę oktawę procesyę na mszach i nieszporach odprawować pod winą, któryby zaniechał tego nabożeństwa, starszy funt wosku, a młodszy pół funta księdzu do kościoła wadowskiego. Pieczęć swą mając: topór we środku, nóż z jednej strony, słonka [2]) z drugiej strony. — Thomas Wierckowicz, protunc notarius publicus civitatis Wadovicensis, Jakub Wierckowicz burmistrz na ten czas miasta Wadowic m. p. Datum et actum in oppido Wadowice, mense Martii, millesimo sexcentesimo decimo sexto. — Nos itaque Sigismundus rex præinsertos articulos contubernii laniatorum in eorum punctis, clausulis et conditionibus, quos hic pro insertis habere volumus, authoritate regia, in quantum de iure est, approbamus, ratificamus et confirmamus. In cuius rei fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo regni nostri communiri iussimus. Datum Varsavie, die VII. mensis Martii, anno domini MDCXVIII, regnorum nostrorum Poloniæ XXXI, Sveciæ XXIV. — Sigismundus rex. — Jacobus Zadzik secretarius R. M.

Dokument pergaminowy, oryginał, (78 x 48·3, z. 10·2), zniszczony przez wilgoć i rdzę, w dwóch miejscach wytlały dziury, część zakładki z prawej strony urwana, pismo wyblakłe, w brakujących miejscach uzupełniono z dokumentu nr. 11, po pieczęci pozostał jedwabny sznurek barwy różowej i amarantowej. Wł. Stow. rzeźników wadowickich.

7. 1625, 24. października, w Wadowicach.

Ugoda między rzeźnikami a kuśnierzami względem sprzedaży skór.

Actum feria secunda post festum s. Clementis proxima, anno 1625. — Ugoda między rzeźniki a kuśnierzmi. — Sławni panowie cechu a rzemiosła rzeźnickiego tak starsi jako i młodsi, stanąwszy oblicznie do urzędu naszego radzieckiego wadowskiego na ten czas zupełnie siedzącego, uchodząc prawa wszelakiego i poswarków, które się między nimi a braty cechu kuśnierskiego były wszczęły, strony przedawania skór ugodę i jedność zgodliwą między sobą takową uczynili, iż skór do rzemiosła kuśnierskiego należących

[1]) darda = włócznia, oszczep, Linde: Słownik jęz. pol.
[2]) słonka = stalka do ostrzenia noży.

nie będą powinni przedawać nikomu inszemu tylko bratom cechu kuśnierskiego, w miasteczku tutecznym mieszkającym, według słuszności i umowy między sobą uczynionej pod winą zamkowi zatorskiemu mrc. 10, a urzędowi miejskiemu zł. 2, jeśliby się na którego doświadczyli, ten przepada winę wyżej opisaną. O którą jeśliby byli zapozwani uno edicto pro tribus, nie odchodząc od urzędu, powinni będą odpowiadać i temuż dosyć czynić ani appelacyjej i prawa wszelakiego sobie na pomoc nie biorąc. Wyjmując to jednak sobie przerzeczeni rzeźnicy, jeśliby skór więcej mieć mogli, niśliby bracia cechu kuśnierskiego potrzebowali i one pokupić mogli, tedy za opowiedzeniem się cechowi kuśnierskiemu wolno im będzie według wolej swojej jako będą chcieć obracać, komu będą chcieć przedać, w czem żadnej winy nie mają podpadać. Na którą ugodę obiedwie stronie dobrowolnie zezwoliły; która ugoda jest potwierdzona mieć moc wiekuistej wieczności we wszystkich punktach i klauzulach według prawa.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 8, p. 221. —

8. 1635, 11. września w Wadowicach.

Ugoda między rzeźnikami a szewcami względem sprzedaży skór.

Actum feria 3-tia proxima ante festum Exaltationis s. Crucis, anno 1635. — Concordia inter laniones et sutores. — Do urzędu i akt niniejszych radzieckich wad. oblicznie przyszedłszy sławni cechmistrzowie i bracia rzemiesła szewieckiego, podali ugodę na papierze pisaną, prosząc aby była do akt wpisana i przyjęta. Urząd widząc iustam petitionem illorum, podaną kartę wpisać kazał do ksiąg, która jest tenoris talis: W domu sławnego Adama Woiaskowica, na ten czas burmistrza wadow., przy bytności sławnych Andrzeja Nycika, Jana Woiaska, Jana Owsiąnkowica, Sebestiana Raczka stała się zgoda i pojednanie między stronami, to jest cechmistrzami rzemiesła szewieckiego, z drugiej strony cechmistrzów rzeźnickich a to strony przedania skór, które byli przedali szewcom bielskim i były te skóry przewiezione do Bielska, w czem się oni postrzegli i te skóry aresztowali i zabrali do urzędu radzieckiego, o które skóry uczyniwszy żałobę, zaszli w kontrowersyę z obudwu stron o te skóry w urzędzie radzieckim. A iż zaszła deliberatia na uczynienie dekretu o te skóry, urząd nie skwapiając się na uczynienie dekretu, naznaczył osoby wzwyż pomienione ku zgodzie stron obudwu, aby oni mogli pogodzić strony nie przywodząc ich do szkody. Ciż wzwyż pomienieni wysłuchawszy stron obudwu, wywiadując się od szewców, czegoby oni chcieli od rzeźników

i co za szkody mają od nich, na co odpowiedzieli, że my chcemy, aby nam te skóry według taksy były puszczone, które są w areszcie, szkody aby nam nagrodzili wszystkie, które mamy przez nie, aby nam się zaręczyli jako słów nieuczciwych nie wywoływali na się i przeprosz (s) przed urzędem uczynili. Ciż wzwyż pomienioni zapytawszy rzeźników, że szewcy tego od nich chcą, co wzwyż opisano, na co wszystko stronie obie pozwoliły i za wdzięczne przyjęły.

Warowali to sobie szewcy, aby przespólnym szewcom skór nie przedawali tak potajemnie jako i jawnie oprócz, jeżeliby ci szewcy nie chcieli kupić i mają to opowiedzieć cechmistrzowi szewieckiemu, jeśliby mieli skór sieła, tedy będzie wolno przedać za dozwoleniem.

Warowali też to sobie rzeźnicy, gdyby się przytrafiło nie w dziw (s) skórę przedać na kerpce raz albo cztery do roku bądź świeżą, bądź suchą. Warowały to sobie obie stronie, szkody i utraty któreby mieli, żeby to poszło wszystko . . . . . ., także i winy urzędowe i podwojewodze jeśliby mieli rzeźnicy, aby szewcy o tem nie zawiadowali, swary i kłopoty, które były między stronami, aby to umorzyli, słów tak po rynku, jako i po gospodach i w gościnach, aby jeden drugiemu nie zadawał i kłopoty wszystkie, które były między nimi umarzając, założyli vadium między sobą, jeśliby strona stronie nie dodzierżała winy zamkowej grzywien dziesięć, urzędowi cztery grzywny, a tym którzy byli na zgodzie achteli piwa dwa, na co dla lepszej wiary rękami swemi podpisali się. Działo się w dzień czwartkowy przed Narodzeniem Najświętszej Panny (6. września). Andrzej Nycik m. p., Jan Woiaskowic m. p., Jan Owsianka m. p., Sebestian Raczek m. p.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 11, p. 221.

9. 1638, 7. maja, w Wadowicach.

Ustanowienie opłaty z jatek rzeźniczych.

Płat z jatek rzeźniczych. — Anno 1638, die 7. Maii. — Urząd radziecki miasta Wadowic z lentwójtowskim i z cechmistrzami wyszedłszy społecznie, wymierzyli w pośród rynku gruntu rzeźnikom cechowym miasta Wadowic wszerz na dwanaście łokci, wzdłuż na ośmnaście na budowanie dziesiąci jatek dla przedawania mięsa, względem którego placu będą powinni rzeźnicy płacić toti communitati civitatis Wadowice od każdej jatki podług opisania przywileju cechu ich, który płat będą powinni oddawać do ręku pana burmistrza za rozkazaniem jego.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 13, p. 10.

10. 1642, 3. lutego, w Wadowicach.

Założenie cechu bednarzy i kołodziejów i zatwierdzenie statutów przez radę miejską.

Fundatio contubernii artis doleatoriæ et rotariæ cura et opera honestorum Adami Obrączka, Valentini et Adami Obrączkowie, Alberti Sczawiński doleatorum, Christophori Sapiorczyk rotarii et aliorum plurimorum, quorum nomina et cognomina hic non sunt inserta, anno reparatæ salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. In loco vero consulum residentium famatis Nicolao Bielowic proconsule, Adamo Woiaszkowic, Valentino Leń, Sebastiano Urbankowic consulibus; per me notarium protunc existentem actorum civilium Vadovicensium Martinum Słoniowski Radomyslensem.

In nomine Domini. Burmistrz i rajce wespół z urzędem landwójtowskim i z przysiężnikami jako też z starszymi inszych cechów i z rzecząpospolitą wszystką, w społeczności na ten czas siedzący, miasteczka K. J. M. Wadowic wiadomo czynimy wszystkim wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie pp. mistrzom, cechmistrzom rzemiosła wszelakiego, także urzędowi wszelakiemu teraz i na potem w miasteczku Wadowicach będącemu, iż przyszedłszy do urzędu naszego miejskiego zupełnego radzieckiego wadowskiego uczciwi mężowie mieszczanie wadowscy rzemiosła bednarskiego, kołodziejskiego i stalmaskiego wszyscy zgodnie a jednostajnie w jedno się zjednoczywszy i przedsięwzięcie swoje ugruntowawszy, podali nam artykuły cechu swego niżej opisane strony porządku i postępków wszelakich rzemiosła swego uczciwego, starając się przy tem wielką pilnością o fundacyę i inkorporacyę cechowi swemu uczciwemu, życząc sobie tego, żeby według porządku i postępków cechów inszych mogli w klubę swoje wprawić i restaurować początek cechu swego i dla pomnożenia chwały Bożej i pożytku rzeczypospolitej i sobie ku pociesze i uczciwej żywności. Co my widząc być rzecz słuszną i przystojną do rządu i pożytku rzeczypospolitej pożyteczną żadnem sposobem onej odmówić nie mogliśmy i owszem jako bacznym i rozsądku dobrego ludziom nachyliwszy się zobopólnie ku rzeczom uczciwym i przystojnym vigore officii nostri approbowaliśmy, mając też na pamięci prawo pospolite, które żadnemu nie zabrania ani zagradza drogi do rzeczy dobrych i uczciwych, a osobliwie cechom uczciwym fundamenta zakładającym, na które artykuły ile słuszne et quæ reipublicæ nihil obsunt tem niniejszem pisaniem pozwalamy i czasy wiecznymi konfirmujemy,

roborujemy i æterne przy mocy zostawujemy, w niczem ich nie umniejszając ani konfundując.

Pierwszy artykuł. Najpierwej aby towarzysze rzemiosła naszego bednarskiego, kołodziejskiego etc. [1]) w miasteczku wadowicach mieli swoję gospodę, do którejby się schodzili a składali pieniądze do skrzynki towarzyskiej, tak jako się indziej zachowuje w tym rzemiośle, zachowując w tym rzemiośle posłuszeństwo każdy jako nań przystoi. A co się thnie (s) szynków wędrownym towarzyszom tych tu u nas nie potrzeba na tem małem miasteczku, gdyż ten obyczaj z starodawna zachowan, który chcemy, aby też i teraz był zachowany, wszakże synowi mistrzowskiemu wolno przyjść za ojcem swym na gospodę, gdyby było pite piwo cechowe, to nie ma być bronione żadnemu.

Wtóry artykuł. Towarzyszowi żadnemu nie jest wolno, ażeby on robiąc u mistrza miał z warsztatu wstać, a iść zachulać na gospodę wśród tego dnia, albowiem kiedykolwiek indziej trzymać uszczerbek swemu mistrzowi, tylko w poniedziałek raz w tydzień w nieszpornej godzinie zapytawszy mistrza, może użyć swej biesiady jako chce, jeno żeby poczciwie. A gdyby też towarzysz robiąc na warsztacie wśród tego dnia był proszon od kogo na wesele ku biesiedzie, tego mu ma dobrowolnie mistrz jego dopuścić.

Trzeci artykuł. Każdy mistrz naszego rzemiosła przyjmując ucznia, nie ma go prędzej wyzwalać, gdy pieniądze da od rzemiosła, jeno we dwie lecie zupełnie. A ktoby się uczył rzemiosła z wysługi, ten nie ma być wyzwolon od mistrza swego, jeno we trzy lata.

Czwarty artykuł. Każdy uczeń, który wstępuje na to rzemiosło, winien jest okazać list świadomy pod słuszną a prawdziwą pieczęcią urzędu miejskiego tak, jako on poszedł i urodzony jest z uczciwych rodziców, złączonych podług ustawy Kościoła św. katolickiego, któremu ma być dany czas słuszny ku takiemu wywiedzeniu od cechu rzemiosła naszego.

Piąty artykuł. Każdy uczeń, któryby się chciał odprawić od mistrza swego po dwu leciech nauczywszy się rzemiosła, takowy ma dać mistrzowi swemu od nauki dwa złote monety polskiej. A któryby się uczył z wysługi trzy lata, takowego będzie powinien mistrz jego w tym czasie przyodziewać wedle możności uczniowskiej. A gdy trzy lata miną, przy wyzwoleniu będzie mu powinien jego mistrz dać suknię, coby stała za złoty, albo złoty polski na suknię, ku temu koszulę cienką a drugą zgrzebną, na buty groszy dziesięć.

---

[1]) Późniejszy odpis statutów bez daty wymienia jeszcze cieśli, snycerzy i siodlarzy.

Szósty artykuł. Gdy bywa uczeń przyjmowan na skosztowanie nie ma być dłużej chowan do dwu niedziel pod winą pół achtela piwa i dwa funty wosku.

Siódmy artykuł. A gdy uczeń ma być przyjęty na naukę, wedle dawnego zwyczaju ma dać do cechu jednę beczkę piwa i dwa funty wosku przypowiedniego, groszy dwanaście do skrzynki, kwartę gorzałki dla braci. Co się dotyczy przemianku żegnanego, który na tem rzemieśle jest wszczęty w przeszłych leciech, ten może być zachowan podług woli towarzyskiej poczciwie.

Ósmy artykuł. To rzecz powinna w tym rzemiośle, gdy się uczeń wyuczy, tedy ma prosić starszego towarzysza, aby z nim szedł do cechu ku pp. mistrzom, prosząc o przemianek, także położywszy przemiankowe pieniądze przed mistrzami, jako to jest obyczaj, tak jemu od mistrzów będzie przepowiedziana nauka i obyczaj rzemiosła jako się będzie miał zachować mistrzom i towarzyszom.

Dziewiąty artykuł. Gdyby się który towarzysz za dopuszczeniem Pana Boga rozniemógł robiąc u swego mistrza, temu nie ma dopuścić cierpieć nędzę, ale go ma opatrować wedle możności swojej, oprócz gdy miał na sobie takową niemoc, któraby szkodzić mogła mistrzowskim dziatkom albo czeladzi w domu, tedy takiemu mają się starać mistrzowie z towarzyszami o miejsce przystojne a na to sposobne i wedle możności, Pana Boga mając przed oczyma i miłość bliźniego, onego powinni będą opatrować, a gdyby umarł poczciwie pochować i coby w niemocy strawił, tedy pozostałych rzeczy po nim (jeśli jakie będą) w szatach płacić będą powinni i o to wszystko poczciwie się zgodzić między sobą.

Dziesiąty artykuł. Tak mistrzowie jakoteż towarzysze na tym rzemiośle mają się zobopólnie czcić i ważyć, tak słowy przy biesiadzie, w cechu, w drodze, w spotkaniu na rynku i kędykolwiek indziej jako na poczciwe należy pod pewnemi winami.

Jednasty artykuł. Myta żaden mistrz towarzyszowi w swym warsztacie nie ma podnosić pod pewnemi winami.

Dwunasty artykuł. Gdyby cudzoziemiec albo tutejszy towarzysz żądałby być mistrzem naszego rzemiosła, jeśli będzie mistrzowski syn, ten będzie powinien dać achtel piwa, dwa funty wosku, a jeśliby był obcy, tedy dwie beczce piwa i cztery funty wosku, a k'temu obiad stateczny sprawić, także za sztukę do skrzynki braterskiej powinien też będzie dać złotych dziesięć na potrzeby cechowe.

Trzynasty artykuł. To też wszyscy bracia uchwalili, iż żadnego nie mają przyjmować do cechu, któryby nie umiał dwóch kęsów, to jest

wanny, coby stała za dwadzieścia groszy, a kadzi coby stała za złoty polski, jako jednak jest potrzeba takich rzemieślników w tym mieście zrobić.

Czternasty artykuł. Gdyby się trafiło, żeby jeden mistrz w swem warsztacie miał dwu towarzyszów a drugi mistrz potrzebowałby jednego, prosiłby go żądając jako brata, żeby mu jednego spuścił, tedy mu ma spuścić bez wszelakiej wymówki.

Piętnasty artykuł. Gdyby się też przytrafiło, żeby mistrz jeden drugiemu dwie niedzieli przed jarmarkiem towarzysza odmówił do siebie, ten ma dać winy dwa funty wosku i w kaźni dwa dni siedzieć i ten towarzysz nie ma być przyjmowan do warsztatu przy mieście od inszych mistrzów.

Szesnasty artykuł. Do cechu w tym rzemiośle nie ma być żaden przyjęty aż się pierwiej ożeni dla tego, że tacy radzi uciekają kiedy na cech jaka potrzeba przypadnie.

Siedmnasty artykuł. Hunklerze gdyby przeszkadzali w tym mieście rzemiosłu naszemu, tedy wszyscy mistrzowie z pilnością się zgromadziwszy będą powinni iść do urzędu i starać się, aby ich urząd radziecki bronił, także radą i pomocą był im.

Ośmnasty artykuł. Gdyby który mistrz roznosił piwo spólne pijący pokątnie krom pozwolenia pp. mistrzów starszych, ten będzie powinien zasię onego naczynia zupełnie dolać a winy dać beczkę piwa.

Dziewiętnasty artykuł. Kto nie będzie na mszy świętej zadusznej, albo na procesyi przez wszystkę oktawę Ciała Bożego, za każdym razem powinien będzie dać do skrzynki groszy sześć.

Dwudziesty artykuł. Ktoby nie szedł w procesyi za umarłym naszego cechu, winy ma dać groszy sześć, ktoby świec nie zapalił w niedzielę albo w dzień święty we mszą świętą, winy groszy dwanaście do skrzynki.

Dwudziesty pierwszy artykuł. Któryby mistrz zgnoił drzewo w lesie do rzemiosła należące, ten winy powinien dać do cechu trzy funty wosku.

Dwudziesty wtóry artykuł. Drzewo na targ przywiezione porządkiem wszyscy bracia mają kupować, a jeśliby go ten nie potrzebował na kim jest porządek, tedy ma spuścić temu bratu, na którego przypada porządek, któryby to przestąpił winy ma oddać do skrzynki funt wosku; a gdyby kto do wsi zachadzał przekupować, ten przepadnie dwa funty wosku, a ostatek na łasce będzie zostawion u pp. mistrzów.

Dwudziesty trzeci artykuł. Któryby też z mistrzów albo z braci w cechu naszym brat brata słowy nieuczciwemi znieważył, takowy ma być karan bez miłosierdzia dwiema funtami wosku.

Dwudziesty czwarty artykuł. Któryby też z braci albo z mistrzów nie przyszedł za przyzwaniem do pobicia naczynia piwnego albo winnego lubo też i inszego, tedy będąc o to oskarżony przed bracią, ma dać nie odpuszczonym sposobem funtów dwa wosku do skrzynki braterskiej. — To też między sobą bracia zobopólnie postanowili, aby z cechu kołodziejskiego był jeden cechmistrz lubo starszy lubo też młodszy a drugi z cechu naszego bednarskiego.

Dwudziesty piąty artykuł. Iż bracia wszyscy tak cechu bednarskiego, jako też i kołodziejskiego z pozwoleniem urzędu niniejszego radzieckiego przyjęli do niniejszej fundacyi cechu swego uczciwych Łukasza Kłapoucha, Majchra i Jędrzeja synów jego, prośbą ich będąc nachyleni, z tymi jednak kondycyami, pierwsza: jeśliby się pomienieni Kłapouszkowie którykolwiek z nich ważył (jako we wsi Choczni *) mieszkający) od bednarzów choczeńskich, którzy nie są przyjęci do cechu, naczynie ich przedawać, udając za swoje, a tegoby się bracia starsi dowiedzieli, tedy mają być karani po dwakroć winą według rozsądku braci, a jeśliby się trzeci raz ważyli toż uczynić, mają być od cechu oddaleni i więcej do niego nie przyjmowani, do tego żadnego hunklerza do roboty naczynia zaciągnąć nie będą powinni tak do domu swego, jako gdyby też kędykolwiek do roboty zaciągnieni byli, pod winą wyżej opisaną; druga: cechowi posłuszni być mają i wszystkie podatki, którekolwiek cech odprawuje, odprawować powinni będą; trzecia: za najmniejszem oznajmieniem do cechu stawać powinni będą, czego jeżeliby nie wypełnili, winą wyżej opisaną i oddaleniem od cechu karani być mają.

Dwudziesty szósty a ostatni artykuł, w którym się zawiera postanowienie między cechem bednarskim miasteczka Zatora a cechem tegoż miasteczka Wadowic, skąd te artykuły są wyjęte i nam podane. Za którem pozwoleniem artykułów w zwyż opisanych w miasteczku Zatorze uczyniliśmy z uczciwymi braty naszymi a mieszczany wadowskimi, to jest z bratem Adamem Obrączką, Walentym i Adamem, synami jego i Krzysztofem Sapiorem, kołodziejem, na miejscu wszystkiej braci to skuteczne postanowienie perpetuis temporibus, iż tymże bratom naszym cechu naszego będzie i jest wolno robotę naszę wozić i przedawać każdego roku na dzień jarmarkowy zatorski, tymże sposobem bratom cechu bednarskiego zatorskiego będzie im też wolno roboty swoje wozić i przedawać każdego roku na dzień jarmarkowy wadowski. Co dla lepszej pewności dali sobie zapisać i obiecali sobie z obudwu stron trzymać i bronić od inszych miast, żeby na nich nie wozili roboty na dni wyżej opisane.

*) Wieś granicząca od zach. z Wadowicami.

Przed urząd nasz radziecki wadowski oblicznie przyszedłszy uczciwi Adam Obrączka z Walentym i Adamem synami swemi rzemiosła bednarskiego, Krzysztof Sapiorczyk kołodziej, mieszczanie wadowscy, z pozwoleniem wszystkich mistrzów, żądali nas pilnie, żebyśmy im artykuły wyżej opisane vigore officii nostri (które między sobą zobopólnie w cechu postanowili) potwierdzili i pieczęcią miejską radziecką wadowską umocnili. Które ich żądanie widząc być słuszne i ozdobie rzeczypospolitej służące, te wszystkie artykuły władzą naszego urzędu we wszystkiem potwierdzamy, aby były trzymane, pełnione od wszystkiej braci pod karaniem i winami w nich wypisanemi. A dla lepszej pewności i raźniejszego świadectwa pieczęć naszą miejską radziecką przycisnąć kazaliśmy. Actum coram officio consulari Vadovicensi, feria secunda in crastino festi Purificationis B. V. Mariæ, anno a partu virgineo millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. — Mikołaj Bielowicz burmistrz na ten (czas) wadow. m. p., Adamus Woiaskowicz proconsul (s) wadow. m. p., Sebestian Urbankowycz rajca m. Wadowic m. p., Valentinus Len proconsul (s) wadow. m. p., Walenty Wierczkowicz lanwójt wadowski m. p., Martinus Słoniowski actorum civilium Vadovicensium actuarius m. p. (L. S.)

Akt papier. (19·5 x 30·5) z 6-ciu kart złożony, z pieczęcią m. Wadowic w wosku przez papier wyciśniętą. Własność Stowarzyszenia ślusarzy, bednarzy, stolarzy i t. d. w Wadowicach, pozostaje w przechowaniu stowarzyszenia.

11. 1649, 12. lutego, w Krakowie.

Jan Kazimierz zatwierdza dokument nr. 6.

Joannes Casimirus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviae, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque haereditarius rex. Significamus præsentibus literis nostris, quorum interest, universis et singulis, exhibitas nobis esse literas infrascriptas pargameneas, sigillo regni minori communitas, manu serenissimi olim divae memoriæ Sigismundi Tertii parentis nostri desideratissimi subscriptas, certam contubernii lanionum Vadovicensium ordinationem, bonum regimen concernentem in se continentes sanas, salvas et integras omnique suspicionis nota carentes, supplicatumque nobis est, ut eas authoritate nostra regia confirmare, approbare et ratificare dignaremur, quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis: (następuje nr. 6). Nos itaque Joannes Casimirus rex supranominatæ suplicationi benigne annuentes literas præinsertas in omnibus punctis, clausulis, articulis et conditionibus, autho-

ritate nostra regia approbandum et confirmandum esse duximus, approbamusque et confirmamus et ratificamus, decernentes, eas vim et robur debitæ firmitatis obtinere debere, quatenus iuri communi non repugnant. In cuius rei fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo regni communiri mandavimus. Datum Cracoviæ in comitiis generalibus felicissimæ coronationis nostræ, die XII. mensis Februarii, anno domini MDCXLIX. regnorum nostrorum Poloniæ et Sveciæ primo anno. — Joannes Casimirus rex. — Stanislaus Żurowski, secretarius R. M.

Dokument pergaminowy, oryginał, (71 x 44·6 zakł. 8·5) zniszczony przez wilgoć i rdzę, od dołu wytlały dziury, pismo w połowie nieczytelne, po pieczęci pozostał jedwabny sznurek barwy różowej, amarantowej i żółtej; w przechowaniu cechu rzeźników.

12. 1654, 12. marca, w Wadowicach.

Zakaz sprzedawania wszelkich towarów i wyszynku napojów w niedzielę przed skończeniem mszy ś. wielkiej.

Actum feria quinta ipso die s. Gregorii proxima, anno Domini 1654. — Uchwała względem targów. — Burmistrz i rajcy, także landwójt z przysiężnikami i wszystko pospólstwo miasta K. J. M. Wadowic upatrując to, że w niedzielny dzień po rannej mszy brackiej czynią sobie targi tak niektórzy mieszczanie, jako i przespólni ludzie, przez co umniejsza się chwała Boża, uchodząc tedy pomsty Bożej, aby ich Pan Bóg plagą swoją za to nie karał, postanawiają ninie, aby żaden tak mieszczanin jako i przespólny człowiek nie ważył się żadnej rzeczy kupować oprócz mięsa aż po mszy ś. wielkiej. A ktoby nad tę ustawę ważył się inaczej czynić, tedy takowy ma być karany czternastą grzywien, które mają należeć zamkowi zatorskiemu, a drugie czternaście grzywien ma oddać miastu. Kramarze, piekarze, solarze nakoniec i wszyscy przekupniowie nie mają swoich towarów wykładać i przedawać aż po sumie, to jest mszy ś. wielkiej albo gdy znak dla tego wystawiony będzie zdjęty sub poenis suprascriptis. Gorzałnicy także i insi szynkarze nie mają dawać i przedawać gorzałek aż po mszy ś. wielkiej idque sub poena 14 marcarum supraspecificatarum tam iudicio castrensi zatoriensi, quam et civitati, a któryby to uczynił z starszych, to jest na urzędzie będących, tedy takowy in duplo ma być karany. To tedy postanowienie, aby większą wagę swoją miało przy wszystkiej gromadzie jest postanowione i do akt miejskich, aby wiecznością trwało, wpisane.

Akta radzieckie m. Wadowic nr. 14. p. 218.

13. 1659, 24. kwietnia, w Wadowicach.

Rada miejska zatwierdza pewne artykuły rzeźnikom, mające przywrócić cech do dawnego stanu, podupadły wskutek morowego powietrza w r. 1652.

Actum feria quinta post dominicam Conductus Paschæ proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. — Artykuły cechu rzeźnickiego. — Przed urząd i akta miejskie radzieckie wadowskie oblicznie stanąwszy sławni bracia cechu rzeźnickiego, mieszczanie wadowscy, prosili tegoż urzędu niniejszego, aby im były artykuły pewne cechu pomienionego przyjęte do akt radzieckich wadowskich. Co urząd widząc rzecz słuszną i w niwczem niepodejrzaną takowe artykuły do akt swoich przyjął i one od słowa do słowa wpisać kazał, których jest początek taki:

Do urzędu miejskiego radzieckiego wadowskiego w zupełnej sessyej przy obecności p.p. rajców starych, pana lantwójta, p. p. ławników, cechmistrzów i wszystkich starszych siedzącego oblicznie przyszedszy uczciwi Andrzej Wilczek, Jan Meresik, Krzysztof Zioberko, bracia cechu rzeźnickiego, widząc wielką desolatią cechu swego przez surową visitę, którą furor Boski nad wszystkiem miasteczkiem in anno 1652 przez morowe powietrze odprawował, chcąc ten cech swój ad pristinum reducere statum, prosili aby (jatki) ich były im przywrócone, z którychże prowentów przez lat sześć miastu nie oddawali, — jako latius o tem przywilej ich opiewa, — zostawały te jatki ad tempus præsens in . . . . sitione totius communitatis. Jednak mając to in co . . . . . tione tak magistratus civilis, jako i inni seniores . . . . . tego należący, że nie minuere ale augere powinni . . . . miasteczko, a do tego widząc na oko, że co dalej większa pokazuje się w miasteczku ruina, aby tędy cale nie upadło, affektatiej przeopisanych p. p. rzeźników zadosyć czyniąc, onych do praw ich w przywilejach przez najjaśniejszych królów polskich konfirmowanych przypuszcza się stantibus conditionibus:

Pierwsza. Aby podług przywileju przez najjaśniejszego Jana Kazimierza, króla polskiego, konfirmowanego, a teraz nam szczęśliwie panującego, sprawy w cechu swoim odprawowali.

Druga. Aby była wolnica doroczna nie rąbana, na której tylko ćwierciami mięso przedawać mają.

Trzecia. Aby poborów, jeżeli postanowione będą nie dawali podług kwitów dawnych, ale wiele ich będzie rzemiosła rzeźnickiego zażywało, tylo ich ma oddawać pobory, — co ma trwać do lat dwu ab actu præsenti, a po wyjściu dwu lat mają podług kwitów dawnych oddawać pobory, choćby jeden tylko był w cechu rzeźniczym.

Czwarta. Aby wolno było bić bydło różne każdemu mieszczaninowi i przekupniowi na wolnicę a ćwierciami w dzień to mięso przedawać t. j. w niedzielę.

Piąta. Aby mięso zawsze w jatkach tak dla ludzi przespólnych jako i tutecznych było, a gdyby mięsa kiedykolwiek nie stało, mają dać za winę mięsa ćwierć miastu toties, quoties by mięsa nie było.

Szósta. Aby prowent z jatek miastu należący, t. j. złotych dziesięć na Świątki w każdym roku, począwszy ab actu præsenti, sine ulla contradictione oddawali.

Ażeby to ważniejsze postanowienie było, do akt miejskich radzieckich wadowskich aby było inserowane, cech rzeźnicki wadowski prosi, zakładając na się dobrowolnie poeny grzywien dziesięć nieodpuszczonym sposobem, jeżeliby tak we wszystkich, jako i ważniejszym punkcie wzwyż opisanym zadosyć nie uczynili. Dan w urzędzie radzieckim wadowskim, die 3. Aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono, suscepta die 24. Aprilis, anno 1659. — Sebastian Urbankowic, burmistrz wadowski m. p.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 13, p. 538.

14. 1660, 29. maja, w Wadowicach.

Ustanowienie wolnicy rzeźniczej, rąbania mięsa na kawałki i sprzedawania codziennie dla mieszczan, na ćwierci dla obcych.

Actum feria sexta post festum ss. Corporis Christi proxima, anno Domini 1660. — Wolnica rzeźnicza. — Sławny pan burmistrz wadowski wespółek z kolegami swemi i z p. p. rajcy starymi, także z sławnym p. lantwójtem wadowskim, z ławnikami i cechmistrzami wszystkimi i ze wszystkiem pospólstwem miasteczka króla jegomości Wadowic, przychylając się do dekretu jaśnie wielmożnego jegomości pana wojewody krakowskiego, dobrodzieja naszego sub actu feriæ quintæ ante festum Purificationis B. Mariæ Virginis (31. stycznia), in anno 1647, w którym dekrecie jest wolnica rąbana, to jest od ś. Jana Chrzciciela do Gromnic i ma być przedawana kęsami miastu, szlachcie i rzemieślnikom, a obcym nie tylko ćwierciami. A co się thnie miejskich rzemieślników rzemiosła rzeźniczego, ażeby żaden pod dzwonem mieszkający, nie ważył się im przeszkadzać, tak w niedziele, jako w insze dni pod przepadkiem wszystkiego towaru i pod dwojgiem czternastu grzywien tak zamkowi, jako i miastu.

Którzy to panowie starsi i wszystka gromada wzwyż mianowana unanimi voce na to wszystko pozwoliła. Quod memoriæ solidatum est.

Akta radzieckie m. Wadowic, nr. 13, p. 576.

15. 1664, 3. kwietnia, w Wadowicach.

Kontrakt miasta z solarzami.

Actum feria quinta ante domicam Palmarum proxima, anno Domini 1664-to. — Kontrakt mieszczanów wadowskich ratione przedawania soli z urzędem radzieckim wadowskim i cum tota communitate uczyniony. — Sławni panowie Wawrzyniec Woiaskowic, Jakób Owsiąnka, Jan Zębacik, Franciszek Maskała, mieszczanie wadowscy, przyszedłszy do urzędu radzieckiego wadowskiego, prosili tegoż urzędu, aby tymże wyżej pisanym wolno było sól przedawać, gdyż oni bliższymi, aniżeli ze wsiów chłopi do przedawania soli. Co urząd radziecki wadowski widząc rzecz słuszną, o którą prosili, pamiętając i na to, że każdy urząd powinien miasteczko augere non minuere, pozwala tymże wyżej mianowanym w mieście naszym, sól przedawać i inszym, któryby tylko był tanti (s), podawszy im takowe punkta:

Naprzód. Jeżeliby soli kiedy w miasteczku nie było, tedy powinni oddać ci wyżej napisani beczkę soli pro poena miastu toties, quoties by soli nie było.

Drugi punkt. Powinni dawać od przechowania takowego towaru na każdy rok złotych dwadzieścia, medietatem na ś. Jan, medietatem na Gody.

Trzeci. Jeżeliby się pobory trafiały, tedy powinni od jednego przekupnia pobory dawać po groszy piętnastu na jeden pobór toties, quoties by pobory były.

Czwarty. Powinni mieć miarki cechowane od jegomości p. podwojewodziego i taksa urzędu radzieckiego wadowskiego, żeby była na sól podług żup wielickich. To sobie miasto zostawia, aby wolno było wozić komukolwiek złomkami za zł. 10 i beczką, ale nie wolno będzie miarką ani faską przedawać pod zabraniem takowego towaru i submituje się urząd dodać pomocy do takowego zabrania. Jeżeliby zaś którzy insi mieszczanie chcieli przedawać sól, tedy powinni się do szkód przyłożyć, które stracili wyżej napisani i powinni ich słuchać jako starszych i obedire im ratione oddania prowentów miejskich i poborów. A jeżeliby zaś ci wyżej mianowani mieszczanie odstąpili kiedy takowego kontraktu i soli nie przedawali, tedy urząd zakłada winy na nich pięćdziesiąt grzywien irremissibiliter, me-

dietatem zamkowi starościemu zatorskiemu, medietatem miastu. Które to punkta wszystkie wyżej napisane ci mieszczanie przeopisani za wdzięczne przyjmują, obiecując i submitując się te punkta zawsze wypełniać i im zadosyć we wszystkiem czynić. Quod connotatum est.

Akta radzieckie m. Wadowic nr. 15, fol. 65.

16. 1673, 20. marca, w Warszawie.

Michał, król polski, nadaje pewne prawa kuśnierzom wadow.

Michael dei gratia rex Poloniæ, magnus dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæque significamus præsentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, plurimum spectantes ad conservandum authoritatem nostram regiam, ut etsi ubique præsertim in eminentioribus civitatibus nostris ordinem quam optimum de re contigerit in pristinam normam quamprimum reducamus. Cum itaque expositum sit nobis per certos consiliarios nostros, quod contubernium pellionum civitatis nostræ Vadovicensis magna præiudicia patiatur a variis diversæ, conditionis hominibus, tum maxime ab infidelibus Judaeis, qui se in artificium ipsorum temere intrudunt et contra omnem æquitatem pelles varii generis, præcipue vulpinas, agninas, minutiores murium ponticorum alias popielice crudas et novas pileosque ex iisdem confectos civitatem, domos et plateas circumcursitando, distrahere et divendere, atque in eiusmodi progressu contubernales artifices in suprafato artificio impedire, usus fructusque, ex quibus contubernales varia onere solvunt, adimere præsumunt, obviando itaque ne similes ausus tam infideles Judaei, quam alii præpeditores, qui non sunt adscripti in idem contubernium, committant, haec dicto contubernio puncta concedenda non gravatim censuimus.

Atque imprimis ne quisquam infidelium Judæorum tondeat pelles suprafatas crudas et novas tum et pileos qualescumque, nec non alia utensilia iisdem pellibus subducta, præterquam intra partes civitatis ipsorum iudaicæ in ipso circulo civitatis Vadovicensis et per plateas ac domos circumferre divendereque.

Item ne quis præsumat tam ex contubernio præfatorum pellionum, quam etiam qui non sit inscriptus fraternitati contubernii eiusdem, pelles crudas perficere, in usum præfatorum infidelium Judaëorum atqæ aliarum personarum ad contubernium non pertinentium, a quibus posset esse huic artificio impedimentum. Neve cæteri mercatores pellium, atque e quibuscunque civitatibus advenæ singulatim præsumant has pelles venum expo-

nere, easdemque distrahere ac divendere, sed si aliqua eius generis mercimonia habuerint, eas in universum et summatim vendere tenebuntur, requisitis nihilominus prius in eo passu cechmagistris et fratribus contubernii, ad quas etiam merces emendas iidem propiores erunt.

Haec omnia secus qui fecerint, amissionis et quatuor lapidum cerae, duorum contubernio applicandæ pœna mulctabuntur et qui infidelibus Judaeis proprias pelles perficere ex crudis præsumpserit, is in hospitio sodalium huius contubernii pœna arbitria punietur, penes quos articulos et descriptiones alias iurium antiquorom nos rem videntes æquitati consonam, præfatum contubernium pellionum civitatis nostræ Vadovicensis plene conservamus et manutenemus, atque de plenitudine authoritatis potestatisque nostræ regiæ ab omnibus conservari volumus. Mandamus universis quorom interest ne secus faciant. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo regni communiri iussimus. Datum Varsaviæ, die 20. mensis Martii, anno domini 1673, regni vero nostri quarto anno. Michael rex. — (L.) sigilli minoris cancellariæ regni. — Stanislaus Burzyński, G. W. Can. regens cancellariæ regni. — Articuli et puncta ob maiorem ordinem contubernio pellionum civitatis Vadovicensis concessa atque conservata.

Z księgi cechu kuśnierskiego, pozostającej w przechowaniu Stowarzyszenia krawców kuśnierzy i t. d., której tytuł:

„Księga, w której przywilej najjaśniejszego monarchy Augusta 3., króla polskiego z konfirmacyą najjaśniejszych także monarchów królów polskich z oryginału copiatim znajduje się, służący pro parte cechu kuśnierskiego w mieście J. Ces. Kr. i Ap. M. Wadowicach, tudzież rejestr braci i sióstr do tegoż cechu przyjętych, których tylko imiona i przezwiska post conflagrationem iurium et documentorum tegoż cechu pamięcią zasięgnąć można. . . . . Za staraniem zacnie sławet. p. Kazimierza Kwaśniowskiego, na ten czas burmistrza w mieście Wadowicach, tudzież pomienionego zgromadzenia kuśnierskiego cechmistrza, sporządzona r. 1777.“

Księga papier. in fol. maior. nlb., w $^3/_4$ niezapisana, oprawna w skórę wytłaczaną, zapiski od r. 1777—1826.

—

17. 1775, 17. października, w Wadowicach.

Sukiennicy wadow. oddają plac, wydzierżawiony od rady miejskiej na zbudowanie ramów do rozciągania sukna, niepotrzebny im wskutek upadku cechu.

Actum feria quinta ante festum s. Lucæ proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto. — Inter pannicidas et consules, proconsulemque. — Sławni panowie cechmistrzowie rzemiosła sukiennic-

kiego jako sławet. Jan Domagała i Klemens Obieżyświat personaliter comparentes officio consulari Vadovicensi palam et libere zeznali, iż oni placu tego, który im był urzędownie wymierzony na budowanie ramów do rozciągania sukna, i z którego placu dawali pewny czynsz ciż panowie sukiennicy na potrzebę miasta, teraz już odstępują i on oddając urzędowi proszą, aby byli wolni jak od placu, tak i od czynszu, nadto aby im było wolno takowe rozebrać rama, a to dlatego, iż braci niemasz w tym cechu pomienionym tylko dwa i to takowych nie robią sukien, któreby się godziły w ramach rozciągać, a mając co z inszymi podatkami czynić, tedy teraz takowego placu odstępują i o nim wiedzieć już nie chcą, dziękując zań panom rajcom, proszą, aby też i od podatku wolni byli z tego placu, przedtem należytego. Jakowy plac widząc officium præsens, że jest ruina w tym pomienionym cechu i braci nic nie masz, którzyby ten plac opłacać mieli i mogli, tedy go teraz nazad odbiera, pozwalając takowe rama tym p. p. cechmistrzom i onych wolnymi czyni od podatków z tego placu przed tym należytych. Quod acti præsenti ob memoriam firmiorem solidatum est.

Akta radzieckie m. Wadowic nr. 15, fol. 170.

18. 1676, 15. marca, w Warszawie.

Jan III., król polski, zatwierdza dokument nr. 16 i nadaje nowe prawo kuśnierzom wadow.

Joannes III. dei gratia rex Poloniæ, magnus dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæque significamus præsentibus literis nostris, quorum interest universis et singulis, præsentatas nobis esse literas pargameneas manu divæ memoriæ serenissimi Michaelis regis Poloniarum subscriptas, sanas, salvas, et illæsas omnique suspicionis nota carentes, continentes in se certos articulos et puncta contubernio pellionum civitatis nostræ Vadovicensis servientia, ad maiorem ordinem concessa, supplicatumque nobis per certos consiliarios nostros nomine et pro parte contubernii eiusdem, quatenus easdem authoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum, quidem literarum de verbo ad verbum tenor est talis: (następuje nr. 16) Nos itaque Joannes III. rex supplicationi præfati contubernii pellionum benigne annuentes, volentesque circa iura antiqua et noviter per serenissimum Michaelem divæ memoriæ cencessa, conservare, nostramque ut facilius experiantur gratiam

indicimus instituimusque, ne quispiam tam ex præfatis Judaeis, quam advenis merces pellium quocumque nomine vocitatas exponere divendereque præsumat, insuper si quis eius generis habuerit easque in civitate nostra Vadovicensi in versum vendere voluerit, neminem etiam si sit unus ex sodalibus contubernii eiusdem eas emere, cum solo cechmagistrorum aliorumque fratrum sub pœna superius expressa contubernio applicanda, iniungimus. Quas quidem literas præsenti consensu nostro in omnibus punctis, articulis, clausulis, conditionibus, approbandas, confirmandas esse deximus, prout quidem confirmamus, ratificamus et approbamus, decernentes easdem vim et robur perpetuæ firmitatis habere debere. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo regni communiri iussimus. Datum Varsaviæ sub comitiis felicis coronationis nostræ, die 15ta mensis Martii, anno domini 1676, regni vero nostri secundo anno. — Joannes rex. — Sigillum pensile maioris cancellariæ regni, in pixide laminea cera rubra expressum. — Hieronymus Pinocci s. r. maiestatis secretarius m. p.

Cf. nr. 16.

19. 1701, 15. listopada, w Warszawie.

August II., król polski, zatwierdza dokument nr. 18 i statuta cechu kuśnierzy wadow.

Augustus II. Dei gratia rex Poloniæ, magnus dux Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæque, nec non hæreditarius dux Saxoniæ et princeps elector significamus præsentibus literis nostris quorum interest universis et singulis, productas coram nobis esse, literas pargameneas authenticas infrascriptas, manu serenissimi olim divæ memoriæ Joannis III. prædecessoris nostri desideratisimi subscriptas, sanas, salvas, et illæsas, omnique suspicionis nota carentes, continentes in se artes, articulos et puncta contubernii pellionum civitatis nostræ Vadovicensis servientia ad maiorem ordinem concessa, supplicatumque est nobis per certos consiliarios nostros, nomine Mathiæ Oszustowicz et Stanislai Oszustowicz seniorum et iuniorum pellionum ac pro parte totius contubernii, quatenus easdem authoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum est talis: (następuje nr. 18) Proinde nos Augustus II. rex supplicationi prædicti contubernii pellionum Vadovicensium benigne annuentes volentesque circa iura antiqua per serenissimos olim divæ memoriæ Sigismundum Augustum de data in

conventione generali Osvencimensi, feria 2da post festum Conceptionis B. V. Mariæ proxima, anno domini 1548; Stephanum de data Niepołomiciis, die 29. mensis Junii, anno domini 1585; Sigismundum III. de data Cracoviæ, die 8va mensis Septembris, anno domini 1588; Vladislaum IV. de data Varsoviæ, die 20. mensis Decembris, anno domini 1641 et Joannem Casimirum de data Varsaviæ, die 12ma mensis Martii, anno domini 1649, reges Poloniæ atque ordinationes Polonica idiomate scriptas conservare.

Najprzód, gdy młody brat do cechu będzie wstępował, powinien dać in instanti do skrzynki złotych pięćdziesiąt i braci uczęstować.

Item tenże brat młody, ma mieć pół roka folgi, od sztuki robienia, a po wyjściu zaś pół roku powinien będzie sztukę roboty według dawnego zwyczaju i wszystkie kondycye wypełnić według cechu należyte.

2do powinien brat młody wziąść popielic pięćset całkowych i z brzuszkami, do którego futra ma zaprosić czterech braci starszych, potem odebrawszy towar powinien ich uczęstować według możności i dawnego zwyczaju.

Item do tegoż towaru powinien młody brat zaprosić panów starszych do pompowania popielić, także do strychowania i odbierania brzuszków, przy tem powinno być częstowanie.

Item tenże brat młody powinien zaprosić do strychowania tegoż lub się będzie podobać lub nie, na dyskrecyi to będzie panów starszych braci.

Item tenże młody brat powinien sztukę nakładać, przy nakładaniu tejże sztuki powinien zaprosić braci wszystkich i kolacyą sprawić według należytości starodawnej na wszystkich braci.

Item skończywszy tę sztukę ten brat młody powinien prezentować przed wszystką bracią, po prezentowaniu tejże sztuki powinien dać to jest złotych siedm, jurament uczynić w mieście, dopiero zasiąść, także powinien muszkiet z prochem do baszty cechu kuśnierskiego dać [1]), do tego braci według dawnego zwyczaju uczęstować.

Item a któryby brat młody nie chciał sztuki robić, położyć powinien in instanti 200 złotych oprócz wstępnego, to jest złotych 50 do tego kolacyą sprawić według dawnego zwyczaju. A zaś z tych dwuchset złotych panowie starsi bracia za swoje prace i fatygi powinni wziąść sobie sto pięćdziesiąt na posiedzenie.

---

[1]) Wadowice nie były otoczone murem, wzmianka powyższa pochodzi prawdopodobnie z statutów cechu oświęcimskiego, przejętych przez cech wadowicki, podobnie jak później bednarze przejęli statuta bednarzy zatorskich.

Item któryby brat powziął córkę majstrowską albo syn majstrowski do cechu wstępował, taki ma być wolen od pięciudziesiąt złotych wstępnego.

Item ma ten cech ołtarz swój w kościele farnym św. Jana Kantego, do którego powinni starsi panowie bracia obierać dwóch młodszych na rok dla usługi wszelkiej, porządku i ochędowstwa jego, z tych dwóch braci powinien każdy z nich być posłuszny czynić, a jeżeliby z nich który nie był posłuszny, tedy powinien być karany od starszych braci tyle razy, ileby w powinnościach zleconych nie był posłuszny, lekce sobie poważał ich zlecenie, według uznania.

Item jeżeliby cokolwiek dla niedozorstwa zginęło któregokolwiek brata (z) ołtarza, tedy powinien będzie takową rzecz straconą in duplo sprawić i do korony świece za winę dać.

Item gdyby który w niedzielę na sumach także podczas oktawy Bożego Ciała i w uroczystości Najświętszej Maryi Panny, i innej solennizacyi na sumach i procesyach, także na nieszporach nie zaświecił świec należycie według innych cechów albo nierychło zagasił, ten młody brat za niepoczuwanie się w powinnościach swoich, takiej popadać będzie winy: para świec funtowych na ołtarz św. Jana Kantego.

Item że się znajdują przeszkodnicy temu naszemu cechowi kuśnierskiemu, alias partacze, tedy takowych wolno brać i zabierać i z towarem konfiskować, a ktoby przemycił w mieście naszem wadowskiem jako i wszystkiej circumferencyi miasta, tak w domach, w dworach duchownych i świeckich, pod którąby się tylko wynaleźć przeszkodę jurysdykcyą pomocą jednak grodu naszego Oświęcimskiego, to jednak konfiskacya powinna iść połowa do urzędu naszego wadowskiego, połowa do cechu kuśnierskiego, także i żydzi, aby nie byli przeszkodnikami w naszym cechu kuśnierskim wadowskim, także we wszelakich towarach kosmatych i towaru surowego nie wyprawiali po dworach i domach, tak duchownych jako i szlachetnych, robót tak de novo jako i ze starzyzny w podszywaniu nie ważyli się magistrowie cechu krawieckiego.

Item któryby kupiec przyjechał z towarem kosmatym do naszego miasta Wadowic, a jakiejkolwiek preeminencyi i kondycyi, także pod którąby jurysdykcyą zostawał, tedy będzie powinien dać wiadomość panom naszym kuśnierzom starszym wadowskim o tym, a zaś na sztuki nie przedawać towaru, tylko ogółem, in quantum by przedawał za przeświadczeniem, taki towar powinien być skonfiskowany, tym sposobem jakoby przemycił na cle, do tego nie powinien rozdzielać, ani na sztuki przedawać, ani wieszać pojedynkiem do przedania na rękę dawać, któryby się z panów kupców takowy wynalazł, taki powinien cech przyjąć i miejskie odprawić i onera reipublicæ ponosić według prawa.

Item jeżeliby z panów mieszczan naszych wadowskich rzemiosła różnej kondycyi, mając swoje w rękach rzemiosło, a kosmatem kuśnierskiem się ważył bawić towarem i robić, takowy powinien być według prawa karany i ten towar do cechu naszego kuśnierskiego konfiskowany.

Item któryby się brat z cechu ważył towar brać szlachecki, kupiecki i miejski, do tego wyrabiać, pożytki obiecować, współki mieć, powinien takowy być karany urzędownie i w cechu.

Item jeżeliby się miał postanowić który z rzemiosła naszego kuśnierskiego, tedy ma pół roku wolności od podatków wszelkich cechowych, po wyjściu półrocza powinien dać do cechu według artykułu wyżej opisanego wstępnego złotych 50 i przeprawić cech, jako inni według prawa bracia, a gdyby nie był posłuszny i cechowi zadosyć nie uczynił, ten nie powinien być z usługi wypuszczony i po jarmarkach z towarem zabierany, i znaków żadnych nie wywieszać.

Item któryby z braci przestawał z partaczami i ochraniał ich za przeświadczeniem, taki ma być karany w cechu piącią grzywien do urzędu miejskiego, tydzień na wolnem więzieniu siedzieć i do ołtarza świec parę sprawić.

Item gdyby który brat od partaczów towar na jarmarku przedawał pod protekstem swego, taki wolno zabierać, konfiskować i takiemi winami powinien być od magistratu i cechu karany, jako w wyższym artykule, a któryby z braci lub partaczów ważył się z żydami robić, albo z nimi konsakty (s) mieć i uczyć ich rzemiosła, taki nie powinien mieć miejsca w cechu i karany być według prawa.

Item króryby z braci ważył się mieszczaninowi albo kupcowi któremu surowy towar potajemnie wyrabiać albo taksować niesłusznie i nienależycie dla pożytku kupca i od niego korrupcye brać pod doświadczeniem, powinien być karany w cechu kuśnierskim woskiem, do urzędu miejskiego dwoje czternaście grzywien i dwie niedziele więzienie siedzieć.

Item jeżeliby który brat na obesłanie starszych w cechu nie bywał i nie był posłuszny, tedy niepowinni mu czeladzi dopuszczać i za nieposłuszeństwo na ołtarz za winę świec parę dać, jeżeliby się tego ważył więcej, tedy urzędownie powinien być karany, to jest grzywnami i więzieniem i braci przeprosić.

Item który brat na suchedniowej mszy św. nie będzie albo na pogrzebie magistra, albo mistrzyni, albo dziecięcia, powinien dać do skrzynki dwanaście groszy, a któryby nie rychło przyszedł, albo nieodpowiednie odszedł, tedy groszy 6.

Item jeżeliby który brat nie był podczas suchedni w cechu, które artykuły powinne być czytane, powinien być karany pół kamieniem wosku nieodpuszczonym albo jeżeliby był sporny to na ratuszu grzywnami.

Item któryby brat wysforował się z nieprzystojnemi słowami i z nieuczcią przeciwko bratu, któremu tak w cechu jako i w posiedzeniach, powinien będzie dać za winę świec parę funtowych i solennie przeprosić.

Item jeżeliby który brat ważył się taksować towar nie należycie za korrupcyą i bez panów starszych, powinien być karany pięcią grzywien do urzędu, a do cechu pół kamieniem wosku winy nieodpuszczonej, a do tego żadnym niegodzi się dawać taksy nad starszych braci, którzy na to przysięgają w urzędzie miejskim wadowskim, jeżeliby lekce ważyli taksę, tedy taki in duplo powinien być karany urzędownie grzywnami.

Item jeżeliby towar jaki przyszedł do kuśnierzów należący, tedy panowie starsi powinni obesłać pierwej braci wszystkich i ten towar wziąwszy między się według przemożenia każdego, a in quantum by niestało braci wszystkich towar zakupić, tedy na cały cech powinni go przyjąć a niedopuszczać komu inszemu na pojedynek przedawać, ani też sobie lepszego sobie nad innych żaden wybierać, ale wszyscy tego powinni przestrzegać i takich przeszkodników wydawać, także potajemnie z nimi nie trzymać, korrupcyi od nich nie brać, takiego powinni według prawa sądzić będą.

Item któryby się ważył przekupnia, przychodnia albo partaczów w targi handlować, taki powinien być towar zabierany i do cechu kuśnierskiego i tego niniejszym przywilejem zabronić, aby się więcej nie ważyli kupować, tylko kuśnierze wadowscy. Do tego przestrzegania należeć będą dwóch braci młodsi, aby w targi, jarmarki pilnowali i zabierali, żeby cechowi naszemu kuśnierskiemu przeszkody nie było.

Item jeżeliby który przyjechał postronny podczas jarmarku, powinien się taki opowiedzieć i dać anuszkowego talar bity, panom starszym cechu kuśnierskiego, a któryby powinności tych nie wypełnił i przedawał potajemnie za doświadczeniem, takiemu powinien być towar zabrany do starszego kuśnierskiego i skonfiskowany.

Item któryby brat przyjął chłopca do nauki rzemiosła kuśnierskiego, ten nie powinien go mieć na próbie tylko niedziel sześć, powinien go zapisać na lat trzy, po wyterminowaniu ma go wypisać, jeżeliby nie wyterminował tych lat zapisanych, a odszedł do innego brata, odmówiony albo ze swywoli, takowego powinien znowu zapisać na lat trzy.

Item któryby towarzysz święcił poniedziałek albo który inszy dzień oprócz święta, tedy taki towarzysz powinien dać do urzędu naszego wadow-

skiego grzywien (s) i przez tydzień więzienie siedzieć, a mistrz u któregoby rzemiosło ten towarzysz robił, powinien panom radnym w urzędzie oznajmić, a jeżeliby nie oznajmił, tąż winą powinien być karany i ten, którymby się za takim towarzyszem przyczyniał albo raczej ręczył za nim.

Item jeżeliby którykolwiek z partaczów circumferencyi miasta naszego wadowskiego mieszkał, a nie stało go na cech i nim się szczycił, tedy taki powinien dawać na suchedni po złotych 6 partacznego i posłusznym być na rozkaz panów braci starszych, a jeżeliby ten artykuł lekce sobie ważył, tedy go wolno będzie zabrać z towarem,gdzie go tylko przedającego lub kupującego zaskoczą.

Quas quidem præsenti consensu nostro, in omnibus punctis, clausulis, articulis, conditionibus approbandas, confirmandas esse duximus, prout quidem confirmamus ratificamus et approbamus, decernentes, easdem vim et robur perpetuæ firmitatis habere debere. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas, sigillo regni communiri iussimus. Datum Varsaviæ, die decima quinta, mensis Novembris, anno domini millesimo septingentesimo primo, regni vero nostri anno quarto. — Augustus rex. — Andreas Procopius Dolecki canonicus Posnaniensis, Premyśliensis S. R. M. sigilli secretarius. — Confirmatio confirmationum iurium atque privilegiorum contubernii pellionum Vadowicensium.

Cf. nr. 16.

20. 1753, 15. września, w Wadowicach.

Ogłoszenie rady miejskiej dotyczące piekarzy wadow.

Actum sabbatho post festum Exaltanionis s. Crucis 1753. — Mości panowie raczcie waszeć wiedzieć, iż się wam do wiadomości podaje, a osobliwie wam sławet. piekarzom, którzy na targ chleb piekacie, abyście się nie ważyli chleba wiele piekać jeden nad drugiego, przez co się krzywda innym dzieje, gdyż przez wiele pieczenia chleba innym się chleb wysusza, ale gdy zobaczycie na targu chleba niedostatek, wtenczas świeżego chleba będziecie powinni przysposobić, a innym w tym preiudicium nie czynić pod karą grzywien, ktoby zadosyć nie czynił takowemu rozporządzeniu, co się do wiadomości podaję.

Akta radzieckie m. Wadowic nr. 22, p. 190.

Dodatek.

Taksa podwojewodzińska dla m. Wadowic, d. 16. listopada, 1666 r.

Actum feria tertia ante festum Præsentationis B. M. Virginis proxima, anno Domini 1666. — Taxa. — Urodzony jegomość pan Stanisław z Brzezia Ruszecki, podwojewodzi księstwa zatorskiego i oświęcimskiego, zjechawszy i z inszymi ichmościami, to jest z jegomością panem Piotrem z Brodku Brodeckim, sekretarzem J. K. Mci., podstarościm grodzkim oświęcimskim, z jegomością panem Hieronimem Witkowskim, z jegomością p. Pawłem Drozdowskim, z jegomością p. Pawłem Sławińskim ex præscripto constitutionum Regni pro die superius specificata ex officio condescendens ad prætorium Vadovicensem, przybrawszy do siebie urząd radziecki, landwójtowski wadow. społecznie i z pany ławnikami, cechmistrzami m. Wadowic rzeczy niżej pisanych ustawę takową wcale uczynili, ustawy pierwsze zachowując cum ea memoratione, gdyż droższe zboża natenczas są.

Naprzód od żywności poczynając: Chleba rzanego wypieczonego ma być funtów półtrzecia za gr. 3, który żeby i na półtorak i na gr. piekli; chleba białego pszenicznego funtów dwa za gr. 3.

Piwowarowie. Piwa beczka za zł. 5 gr. 10, garniec cztery kwarty ma mieć sprawiedliwe po ośmi szelągach garniec, które piwo żeby było dobre; a ktoby podług taksy i słuszności piwo złe uwarzył, takowy dwojgiem 14 grzywien karany być ma, czego pod niebytność jegomości p. podwojewodziego succolector doglądać ma, także urząd miejski ma przestrzegać sub poenis contra legum magistratus negligentes sancitis.

Gorzałka. Gorzałki hanyszkowej za gr. 16, a ktoby się ważył drożej przedawać podpadać ma pod 14 dwoje grzywien.

Rzeźnicy. Ćwiartka cielęciny dobra ma być za gr. 15, średnia gr. 12, podlejsza gr. 9, a najmniejsza za gr. 6; skopu ćwiartka dobrego gr. 16, podlejszego gr. 12, najpodlejsza gr. 7; jałowiczego lubo z krowy mięsa ćwierć dobra z nerką oblana zł. 2 gr. 6, jałowicza średniejsza $1/2$ talera, znowu krowia ćwierć mniejsza zł. 2; z wołu dobrego ćwierć gr. 70, z lepszego zł. 3, kamień łoju spuszczanego zł. 7, a jeżeliby się trafił karmny wół tedy ćwierć za zł. 5 ma być, ażeby na funty to mięso przedawane było także i ćwiercią wolno będzie zważyć.

Szewcy. Buty białogłowskie, to jest żeńskie, dobrej wyprawy zł. 1 gr. 6, znowu białogłowskie mniejsze $1/2$ grzywny, mniejsze gr. 18, od podszycia butów białogłowskich gr. 12, od mniejszych gr. 9; buty chłopskie

zaskórnie zł. 2, buty znowu parobcze gr. 50, buty podparobcze zł. 1½, pogoniowicowe gr. 40, od podszycia butów, to jest tych zaskórnich chłopskich gr. 18, znowu parobczych gr. 15, podparobcze gr. 12; skóra cielęca dobra nie ma być droższa przedana nad gr. 15, podlejsza gr. 12, abelcykowa skóra gr. 24, jałowicza zł. 1½, lepsza kopa, jeszcze lepsza zł. 2½, krowia słaba zł. 2, lepsza zł. 3, wołowa zł. 3½; z wołu dobrego zł. 4½, kozłowa zł. 1 gr. 6, barania gr. 18, słabsza gr. 15, jętwalikowa gr. 6; a rzeźnicy nie powinni bez opowiedzi starszych panów cechmistrzów wszelakich skór przedawać sub poenis arbitrariis jegomości p. podwojewodziego.

Knapów, krawców, kuśnierzów, garncarzów zachowano ich.

Powroźnicy. Postronków para drutowych gr. 6, które mają być z czesanych konopi, postronki średnie gr. 3, stryczki drutowe cieńsze po gr. 1, z konopi to wszystko ma być wyczesane, woczki 2 za gr. 2, po gr. 1.

Bednarze. Achtele piwne nie mają być droższe nad gr. 15, półachtele gr. 8, ćwiartka za gr. 4, ceber piwny biały do noszenia piwa gr. 5, ceber mniejszy wodny za gr. 4. szafrat do piwa zlewania wodny za gr. 4, zber do wody dwuuszny za gr. 3, szaflik mniejszy dwuuszny za gr. 2, skopiec za 4 szelągi, konew piwna do piwa za gr. 4, konew ręczna za gr. 2, mniejsza za 4 szelągi, konewka to jest do piwa garcowa za 4 szelągi, skopiec za gr. 1 mniejszy, konew do wody za 5 szelągów, wanna do mycia zł. 1½, bęben na garcy cztery gr. 4, faska na masło gr. 4, półfascze gr. 2.

Akta radzieckie m. Wadowic nr. 16, p. 263.

II.
Część urzędowa.

A) Skład grona nauczycieli
przy końcu roku szkolnego 1904.

1. Arzt Seweryn, dyrektor w VI. randze, kawaler orderu Franciszka Józefa, honorowy obywatel miasta Wadowic.
2. Cachel Wojciech, profesor, gospodarz klasy V. a, uczył języka łacińskiego w VII. b, greckiego w V. a, VII. b, i w VIII. klasie, — razem 19 godzin tygodniowo.
3. Fic Piotr, profesor w VIII. randze, gospodarz klasy VII. a, uczył języka łacińskiego w V. a, VI. a i VII. a. klasie, — razem 17 godz. tyg.
4. Gawor Henryk, nauczyciel, gospodarz klasy V. b, uczył języka łacińskiego w IV. a, greckiego w V. b, VI. a i VII. a klasie, — razem 20 godzin tygodniowo.
5. Guzdek Jan, profesor, gospodarz klasy IV. b, uczył języka łacińskiego w IV. b, greckiego w IV. a, IV. b, i VI. b, klasie — razem 19 godzin tygodniowo.
6. Hubert Stanisław, profesor, zawiadowca gabinetu historyi naturalnej, uczył matematyki w III. a, nauk przyrodniczych w I. a, III. a, i b, IV. b, V. b, VI. a. i b. klasie, — razem 18 godzin tygod.
7. Janik Michał, Dr. filozofii, profesor, gospodarz klasy VII. b, zawiadowca biblioteki polskiej dla uczniów, uczył języka greckiego w III. a, języka polskiego w V. a, VI. a i b, VII. a i b, prop. fil. w VII. a. i b, klasie, — razem 24 godzin tygodniowo.
8. Ks. Karaś Zygmunt, Dr. filozofii i św. Teologii pap. gregoryańskiego uniwersytetu w Rzymie, profesor i katecheta, odznaczony expos. canonicali, uczył religii w I. a, II. b, III. b, IV. a, i b, V. a, i b, VI. a, i b, i VIII. klasie, — razem 20 godzin tygodniowo.

9. Klima Teofil, nauczyciel, gospodarz klasy VI. a, uczył języka niemieckiego w III. a, geografii i historyi w II. a, IV. b, VI. a, i VII. a. klasie, — razem 19 godzin tygod.
10. Kołomłocki Tadeusz, profesor w VIII. randze, zawiadowca zbiorów rysunkowych, uczył rysunków w II. b, III. a i b, IV. a i b, V.a i b, VI. b, i VII. a i b. klasie, — razem 20 godzin tygodniowo.
11. Magiera Michał, nauczyciel, zawiadowca biblioteki niemieckiej dla uczniów, uczył języka polskiego w IV. b, V. b, języka niemieckiego w VI. b, VII. a i b, i VIII. klasie, — razem 22 godzin tyg.
12. Maternowski Marceli, profesor, gospodarz klasy VIII., zawiadowca biblioteki dla ubogich uczniów i zbiorów do nauki geografii i historyi, uczył języka polskiego w VIII., geografii i historyi w IV. a, VI. b, VII. b. i VIII., prop. fil. w VIII. klasie, — razem 19 godz. tyg.
13. Myjkowski Walenty, profesor w VII. randze, zawiadowca gabinetu fizycznego, uczył matematyki w VII. a i b, VIII., fizyki w VII. a i b, i VIII. klasie, — razem 17 godz. tyg.
14. Zachemski Jakób, nauczyciel, gospodarz klasy VI. b, zawiadowca gabinetu archeologicznego, uczył języka łacińskiego w V. b, VI. b, i VIII. klasie, — razem 17 godzin tyg.
15. Beer Alfred, zastępca nauczyciela, uczył rysunków w I. a, b, c, VI. a. klasie samoistnie, a jako asystent w II. b, III. a i b, IV. a i b. V. a i b. klasie, — razem 24 godzin tyg.
16. Borejko Józef, zastępca nauczyciela, w II. półroczu na urlopie.
17. Hammer Klemens, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy III. b, uczył języka polskiego w II. b. i III. b, geografii i historyi w II. b, III. a i b, V. a. klasie, — razem 19 godzin tyg.
18. Maykowski Stanisław, zastępca nauczyciela, w II. półroczu na urlopie.
19. Mika Wincenty, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy II. a, uczył języka łacińskiego w II. a, geografii i historyi w I. a, b, c, i V. b. klasie, — razem 20 godzin. tyg.
20. Muszyński Eugeniusz, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy I.c, uczył języka łacińskiego w I. b i c, języka polskiego w I. c. klasie, razem 19 godzin tyg.
21. Palinowski Zdzisław, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy I. a, uczył języka łacińskiego w I. a i III. b, języka polskiego w I. a. klasie, — razem 17 godzin tyg.
22. Rybiński Adam, zastępca nauczyciela, uczył języka niemieckiego w II. a, III. b, i IV. a i b. klasie, — razem 17 godz. tyg.

23. Silbermann Leon, zastępca nauczyciela, uczył języka niemieckiego w I. b i c, i w II. b. klasie, — razem 17 godz. tyg.
24. Steczko Józef, zastępca nauczyciela, uczył matematyki w I. a, II. b, III. b, IV. b, V. b. i VI. a. klasie, — razem 19 godz. tyg.
25. Talar Antoni, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy II. b, uczył języka łacińskiego w II. b i III. a, języka greckiego w III. b, języka polskiego w III. a. klasie, — razem 22 godz. tyg.
26. Vogel Paweł, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy I. b, uczył języka polskiego w I. b, matematyki w I. b i c, IV. a, historyi naturalnej w I. b i c, II. a i b. i V. a. klasie, — razem 22 godz. tyg.
27. Walczak Jan, zastępca nauczyciela, gospodarz klasy IV. a, uczył języka polskiego w II. a i IV. a, matematyki w II. a, V. a, VI. b, fizyki w IV. a. klasie, — razem 19 godz. tyg.
28. Ks. Walkosz Jakób, zastępca nauczyciela, uczył religii w I. b i c, II. a, III. a, VII. a i b. klasie, — razem 12 godz. tyg.
29. Wolny Władysław, zastępca nauczyciela, uczył języka niemieckiego w I. a, V. a i b, i VI. a. klasie, — razem 18 godz. tyg.

---

30. Dr. Frost Ozer Ozyasz, nauczyciel poboczny, uczył religii uczniów wyznania mojżeszowego w 6 oddziałch, — razem 6 godz. tyg.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Hammer Klemens, (jak wyżej) udzielał nauki historyi kraju rodzinnego w III. a i b. klasie, w 2 godzinach tyg.
2. Klima Teofil, (jak wyżej) udzielał nauki historyi kraju rodzinnego w IV. b, VI. a, i VII. a. klasie, w 3 godzinach tyg.
3. Maternowski Marceli, (jak wyżej) udzielał nauki historyi kraju rodzinnego w IV. a, VI. b, i VII. b. klasie, w 3 godz. tyg. i nauki kaligrafii uczniom I. i II. klasy, w 2 godz. tyg.
4. Kołomłocki Tadeusz, (jak wyżej) udzielał nauki geometryi wykreślnej uczniom klas wyższych, w 2 oddziałach w 4 godz. tyg.
5. Kiczman Adolf, udzielał nauki śpiewu w 4 godz. tyg.
6. Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ (nauczyciel Kazimierz Usiekniewicz) udzielało nauki gimnastyki w 12 godz. tyg.

B) Lektura z języków klasycznych.

Język łaciński.

KLASA IIIa. i IIIb. *a)* Lektura szkolna: Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Epaminondas, Pelopidas.

b) Lektura domowa: IIIa: Cornelius Nepos: Alcibiades (16 uczniów); Hannibal (32 uczniów; IIIb: Alcibiades (20 uczn.), Hannibal (28 uczn.).

KLASA IVa. *a)* Lektura szkolna: Caesar Com. de bello Gall. I. 1—29; IV., VII.; Ovidius, Metam. I. 89—162.

b) Lektura domowa: Caes. de bello Gall. I. 30—54 (8 uczniów), II. (19 uczn.), III. (28 uczn.), V. (8 uczn.), VI. (10 uczniów); 8 uczniów przeczytało wszystkie księgi.

KLASA IVb. *a)* Lektura szkolna: Caesar Com. de bello Gall. I. 1—29; IV., VII., Ovid. Metam. I. 89—162; Trist. IV. 10.

b) Lektura domowa: Caes. de bello Gall. po 1 księdze przeczytało 17 uczniów; po 1 ustępie z Ovid. Metam. przeczytało 5 uczniów.

KLASA Va. *a)* Lektura szkolna: Livius ks. I. i XXI. do rozdziału 10. — Ovidius Metamor: I. 313-415; VI. 146—312; VIII. 183—235: 618—720; 743—842; 875—878. X. 1—63; 72—77; 110—142; Fasti: I. 465—586; II. 475—512; Ex Ponto III. 2.

KLASA Vb. *a)* Lektura szkolna: Livius I. ks. z opuszczeniem miejsc trudniejszych, XXI. 20. Ovid. Metam: I. 163, 415; XI. 87—193, VI. 146—312, VIII. 618—720; Fasti: II. 83—118; Trist I. 3, IV. 10.

b) Lektura domowa: Livius, II. 40 (1 uczeń); Ovid. Metam.: II. 1—242, 251—332, (5 uczn.), V. 385—437, 462—571, (5 uczn.), VIII. 183—235, (6 uczn.), X. 1—63, 72—77, (7 uczn.), 110—142, (4 uczn.), XIV. 246—307, (1 uczeń), XV. 746—870, (2 uczn.); Fasti I. 63—88, (2 uczniów), II. 193—242, (5 uczniów), 687—710, (4 uczn.). 475—512, (2 uczn.), Trist. III. 10 (3 uczniów).

KLASA VIa. *a)* Lektura szkolna: Sallustius: wojna z Jugurtą. — Cicero: in Catilinam I. — Vergilius: Eclog. I., V. Georg. I—42, 109—170. Aeneis I.

KLASA VIb. *a)* Lektura szkolna: Sall. de bello Jug.; Vergil. Ecl. I. V. Georg.: I. 1—42; II. 109—176; 458—540; Aen. I. 1—296; 494—630. Cic. Or. in Cat. I.

b) Lektura domowa: Sall. de Con. Catil.: 4 uczniów, Verg. Aen. IV. 3 uczn.; Georg. wszystkie ustępy zawarte w wyd. szkol. Eichler-Rzepiński: 1 uczeń. Cic. Or. in Cat.: II. 2 ucz.; II., III. 3 ucz.; II., III.: IV. 4 ucz. IV. 4 uczniów. Według wyd. Dr. Jezienickiego: Janicki elegie i epigram. 5 ucz.; Kochanowski elegie: 4 ucz.; Wybór ód: 1 uczeń.

KLASA VIIa. *a)* Lektura szkolna: Cicero: 1) pro Archia poeta. 2. De imperio Cn. Pompei. 3) Cato maior — pierwszych 8 rozdziałów. Vergilius: Aeneis VI. IX 176—502. Na lekturę domową czytali wszyscy uczniowie Cicerona Cato maior od rozdziału 8 do końca.

KLASA VIIb, *a)* Lektura szkolna: Cic. de imp. Cn. Pomp., pro Archia, Verg. VI. IX.

b) Lektura domowa: Cic. Cato maior przeczytało uczniów 8, 3 mowy przeciw Katyl. uczniów 2, 2 mowy uczniów 3, 1 mowę 1 uczeń, pro Sex. Ros. Amer. 1 uczeń. Verg. Aen. w wyd. szk. w całości 1 uczeń, 2 księgi uczniów 2, 1 księgę 13 uczniów.

KLASA VIII. *a)* Lektura szkolna: Horatius: Carm. I. 1, 3, 4, 6, 7, 10, 14, 18, 21, 22, 24, 31, 34, 37; II. 3, 10, 13, 14, 17; III. 1, 3, 4, 5, 9, 13, 18, 21, 30; IV. 2, 3, 7, 12; Epod. I. 2, 6, 9; Sat. I. 9; Epist. 4; Tacitus: Annal. I. 1—15; II. 41—43, 53—55, 69—83; III. 1—7; Hist. I. 1—20.

b) Lektura domowa: Wszystkie ody w wyd. szkol. 3 uczniów; Wybór ód z wyd. szkol. 4 uczniów; Wybór ód Kochanowskiego i Sarbiewskiego wedł. wyd. Dra Jezienickiego 2 uczniów; elegie Janickiego i Kochanowskiego, 1 uczeń.

Język grecki.

KLASA Va. *a)* Lektura szkolna: Xenof. An. ust. 1, 3, 5, 7, 8, 11, 14, 17; Cyr. 1, 7; Hom. Iliad. I. i III.

b) Lektura domowa: Xenof. An. wszystkie ustępy według wydania szkolnego przeczytał 1 uczeń, 5 ustępów 6 uczniów, 4 ustępy 3 uczniów, 3 ustępy 5 uczn., 2 ustępy 8 uczn., 1 ustęp 4 uczn., Hom. Ilad. 2 księgi przeczytało 3 uczn., 1 księgę 12 uczniów.

KLASA Vb. *a)* Lektura szkolna: Xenof. Anab. 1, 2, 5, 7, 10, 12, 16; Cyr. 1, 2, 3; Hom. Iliada I.

b) Lektura domowa: Xenof. Anab. 3 (14 uczniów), 4 (8 uczniów), 6 (10 uczniów), 8 (6 uczniów), 9 (6 uczniów), 11 (3 uczn.), 13 (11 uczn.), 14 (11 uczn.). 15 (2 uczn.), 17 (3 uczn.), 18 (4 uczn.); Cyr. 4 (1 uczeń).

KLASA VIa. *a)* Lektura szkolna: Hom. Iliada VI., VII., XV., XVI., XXI., XXII., XXIV.; Herod. VI.; Xenof. Mem. I.

b) Lektura domowa; Hom. Iliada IV. (1 uczeń), 7 (1 ucz.), 8 (2 ucz.); całą Iliadę przeczytało 3 uczniów.

KLASA VIb. *a)* Lektura szkolna: Hom. Il. ks. VI., VII., XV., XVI., XVII., XXIV.; Herod. ks. VI.; Xenof. Memorabilia, ustępy zawarte w książce szkol.

b) Lektura domowa: Całą Iliadę Hom. przeczytało 2 uczniów; po 6 ksiąg Iliady przeczytało 2 uczniów, po 5 ksiąg 2 uczniów, po 4 księgi 2 uczniów, po 3 księgi 4 uczniów, po 2 księgi 4 uczniów, po 1 księdze 8 uczniów; Herod. wyimki z ksiąg I.—V. umieszczone w wydaniu szkol. przeczytał 1 uczeń, który nadto przeczytał księgę VII.; wyimek z ks. II. (wyd. szk.) przeczytało 7 uczniów; wyimki z ks. III. przeczytało 4 uczniów; księgę VIII. przeczytał 1 uczeń; z Xenofonta po 2 ustępy przeczytało 5 uczniów.

KLASA VIIa. *a)* Lektura szkolna: Dem. Ol. I., III., Fil. III.; Hom. Od. I. (1—89), VI., VII., IX., XI., XVII., XIX., XXI., XXIII.

b) Lektura domowa: Dem. O pokoju, (5 uczniów), Fil. I. (3 uczniów), Ol. II. (1 uczeń); Hom. Od. III. (1 uczeń).

KLASA VIIb. *a)* Lektura szkolna: Dem. Ol. II., o pokoju, Fil. II. Hom. Odyss. ks. I. 1—72, VI., IX., XI., XVII., XIX.

b) Lektura domowa: Dem. wszystkie mowy polityczne przeczytał 1 uczeń, 3 mowy 1 uczeń, 2 mowy 5 uczniów, 1 mowę 8 uczniów. Hom. Odyss. w wyd. szk. w całości przeczytało 4 uczniów, 10 ksiąg 1 uczeń, 6 ksiąg 1 uczeń, 5 ksiąg 1 uczeń, 4 księgi 1 uczeń, 3 księgi 2 uczniów, 2 księgi 9 uczniów.

KLASA VIII. *a)* Lektura szkolna: Sof. Ajas., Plat. Obrona Sokr.

b) Lektura domowa: Antyg. 1 uczeń, Elek. 1 uczeń.

C) Przedmioty nauki nadobowiązkowej.

1. Historya kraju rodzinnego. Nauki tej udzielano w klasie III. a i b i IV. a i b po jednej godzinie tygodniowo według podręcznika K. Rawera; w klasie VI. a i b (w II. półroczu), w klasie VII. a i b i w I. półroczu klasy VIII. po jednej godzinie tygodniowo według podręcznika Dra Anatola Lewickiego.
2. Geometrya wykreślna. Nauki udzielano według podręcznika Łazarskiego w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo. O punkcie, prostej, płaszczyźnie i bryłach.
3. Kaligrafia. Nauki tej udzielano w 2 oddziałach uczniom klasy I. i II. po jednej godzinie tygodniowo. Uczniom podano ogólne zasady kaligrafii, przerabiano z nimi metodą genetyczną alfabet łaciński i niemiecki, wyjaśniając stosunek wzajemny, sposób pisania i łączenia ze sobą kresek zasadniczych.
4. Gimnastyka. Uczniowie podzieleni byli na 6 oddziałów; każdy oddział ćwiczył 2 razy tygodniowo po godzinie. Na każdej lekcyi zajmowano uczniów najpierw ćwiczeniami wolnemi w kolumnie na miejscu bez przyborów, lub z przyborami, następnie odbywały się ćwiczenia na 2 różnych przyrządach. W czasie sprzyjającej pogody odbywały się ćwiczenia na boisku, położonem obok sali gimnastycznej.
5. Śpiew. Nauka odbywała się w 2 oddziałach; w jednym uczono teoryi muzyki wokalnej i śpiewu jednogłosowego, w drugim ćwiczono uczniów w śpiewie choralnym.

D) Wykaz książek szkolnych,

które w roku szkolnym 1905. mają być używane.

Religia.

Klasa I. Wielki Katechizm rel. kat. (dla szkół średnich dyecezyi krak.)
klasa 2. Ks. Dąbrowski, Historya biblijna starego zakonu, wyd. 1.—4;
klasa 3. Ks. Dąbrowski, Historya biblijna nowego zakonu, wyd. 1—4;
klasa 4. Ks. Jougan, Liturgika kat.;
klasa 5. Ks. Jeż, Nauka wiary;
klasa 6. Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa;
klasa 7. Ks. Szczeklik, Etyka kat.;
klasa 8. Ks. Jougan, Historya kościoła katolickiego.

Język łaciński.

Gramatyka.

Klasa 1. i 2. Dr. Zygmunt Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego;
klasa 3. — 8. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II.

Ćwiczenia i lektura.

Klasa 1. Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie, dla klasy I. wyd. 2. i 3;
klasa 2. Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie. Część II.
klasa 3. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III.; Cornelius Nepos, wyd. Kłaka;
klasa 4. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV.; Caesar, Com. de bello Gallico, wyd. Terlikowskiego; Ovidius, wyd. Bednarskiego;
klasa 5. Livius, Majchrowicza; Ovidius Bednarskiego;
klasa 6. Sallustius, Bellum Jugurthinum, wyd. Sołtysika; Vergilius, wyd. Rzepińskiego; Cicero in Catil. Sołtysika;
klasa 7. Cicero, Pro Roscio Am. i Laelius, Sołtysika; Vergilius, Rzepińskiego;
klasa 8. Tacitus. wyd. Staromiejskiego; Horatius, wyd. Dolnickiego i Librewskiego.

Język grecki.

Gramatyka.

Klasa 3. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego.
klasa 4. — 8. Fiderer, Gramatyka języka greckiego.

Ćwiczenia i lektura.

klasa 3. i 4. Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie;
klasa 5. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta; Homera Iliada, wyd. Sołtysika;
klasa 6. Homera Iliada, wyd. Sołtysika; Herodot, wyd. Terlikowskiego; Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta.
klasa 7. Homera Odyssea, wyd. Jezienickiego; Demostenes wyd. Schmidta:
klasa 8. Plato, wyd. Lewickiego; Sofokles, wyd. Majchrowicza, Edyp król; Homera Odyssea, wyd. Jezienickiego.

Język polski.

Gramatyka.

Klasa 1. i 2. Konarski, Zwięzła gram. jęz. polskiego;
klasa 3. — 8. Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego, wyd. 8.

Wypisy.

Klasa 1. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla klasy I.;
klasa 2. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla klasy II.;

klasa 3. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla klasy III.;
klasa 4. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla klasy IV.;
klasa 5. Próchnicki, Wzory poezyi i prozy;
klasa 6. i 7. (I. półr.) Wypisy polskie, St. Tarnowskiego i Wójcika, część I.
klasa 7. (II. półr.) i 8. Wypisy polskie, St. Tarnowskiego i Próchnickiego, część II.

Język niemiecki.

Klasa I. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy I. wyd. 5;
klasa 2. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy II.;
klasa 3. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III.; Jahner, Deutsche Grammatik;
klasa 4. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy IV.; Jahner, Deutsche Grammatik;
klasa 5. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die V. Kl.;
klasa 6. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die VI. Kl.;
klasa 7. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die VII. Kl.;
klasa 8. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die VIII. Kl.;

Geografia.

Klasa I. Romer, Geografia.
klasa 2. i 3. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna wyd. 9;
klasa 4. Benoni-Majerski, Geografia Monarchii austr. węg. wyd. 2. i 3.

Historya.

Klasa 2. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych, część I.;
klasa 3. Semkowicz, Opow. z dziejów powsz. część II.; Rawer, Dzieje ojczyste;
klasa 4. Semkowicz część III.; Rawer, Dzieje ojczyste;
klasa 5. Zakrzewski, Historya powsz., część I.;
klasa 6. Zakrzewski, Hist. powsz., część I., II., III., Dr. Anatol Lewicki, Zarys dziejów Polski;
klasa 7. Zakrzewski, Hist. powsz. część III.; Lewicki, Zarys dziejów Polski;
klasa 8. Głąbiński-Finkel, Historya i Statystyka Mon. austr.-węg.; Lewicki, Zarys dziejów Polski.

Matematyka.

Klasa I. Ignacy Kranz, Arytmetyka i algebra, część I.; Mocnik-Maryniak, Geometrya poglądowa, część I.;
klasa 2. Brzostowicz, Początki arytmetyki, część I.; Mocnik-Maryniak, Geometrya poglądowa, część I.;

klasa 3. Ign. Kranz, Arytmetyka i algebra, część II.; Mocnik-Maryniak, Geometrya poglądowa, część II.;
klasa 4. Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry, część II.; Mocnik-Maryniak, Geometrya poglądowa, część II.;
klasa 5 — 8. Dziwiński, Zasady algebry, wyd. 2; Mocnik-Maryniak, Geometrya dla klas wyższych, wyd. 4;
klasa 6. — 8. Logarytmy Kranza;
klasa 7. i 8. Kranz, Zadania i Zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych.

Nauki przyrodnicze.

Historya naturalna.

Klasa I. Nussbaum-Wiśniowski, Podręcznik zoologii dla niższych klas, wyd. 7; Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe;
klasa 2. Nowicki-Limbach, Zoologia.
klasa 3. Wiśniowski, Wiadomości z mineralogii;
klasa 5. Wiśniowski, Mineralogia i geologia; Rostafiński, Botanika dla klas wyższych;
klasa 6. Petelenz, Zoologia dla klas wyższych;

Fizyka.

Klasa 3. i 4. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla klas niższych;
klasa 7. Solecki, Chemia.
klasa 7. i 8. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla klas wyższych;

Propedeutyka filozoficzna.

Klasa 7. Nuckowski, Początki logiki ogólnej.
klasa 8. Lindner Kulczyński, Wykład psychologii.

E) Tematy do wypracowań piśmiennych.

W języku polskim.

W Va. klasie.

1. Opis miejscowości rodzinnej. (dom.) 2. Zabawy bogów na Olimpie (według I. ks. Iliady). (szk.). 3. Pierwsze przygody Tadeusza w Soplicowie (dom.). 4. Najgłówniejsze zabytki starożytnego Egiptu. (szk.). 5. Tęsknota Latarnika a Srula z Lubartowa. (dom.). 6. Echo kołyski Asnyka. (szk.). 7. Moje ostatnie święta Bożego Narodzenia. (szk.). 8. Dobrzyński zaścianek na Litwie. (Opis) dom.). 9. Krótka treść Maratonu Ujejskiego. (szk.). 10.

Zwyczaje ludowe, związane z świętami Wielkiejnocy. (dom.). 11. Myt o Filomenie i Baucydzie. (szk.). 12. Opis wiosny. (dom.). 13. Cześnik a Rejent. Porównanie. (dom.). 14. Przyroda ojczysta w Panu Tadeuszu (szk.).

W Vb. klasie.

1. Jak spędziłem wakacye? (dom.). 2. Wieczerza u Sędziego. (Według P. Tadeusza). (szk.). 3. Praca rolnika w jesieni i połączone z nią nadzieje. (dom.). 4. Dzieje zamku Horeszków. (szk.). 5. Jak się przedstawia tęsknota za ojczyzną u Srula z Lubartowa. (dom.). 6. Rozmowa Rymwida z Litaworem. (szk.). 7. Bitwa z Krzyżakami. (Na podstawie Grażyny). (szk.). 8. Ogień, jako żywioł przyjazny i nieprzyjazny. (dom.). 9. Po stracie którego dziecka ogarnęła ojca największa boleść? (Według Ojca zadżumionych). (szk.). 10. W jaki sposób doprowadził Gerwazy do zbrojnego zajazdu? (dom.). 11. Arcyserwis. (szk.). 12. Opis „Bitwy“ z Pana Tadeusza. (szk.). 13. Dzieje Haliny na podstawie Wiesława. (dom.). 14. O miłości ojczyzny na podstawie ustępu w Wypisach. (szk.).

W VIa. klasie.

1. Czynniki, które wywołały nagły rozkwit literatury w okresie Zygmuntowskim. (dom.). 2. Wskazać niektóre wpływy klasyczne na treść i układ Odprawy posłów. (szk.). 3. Młody Polak w XVI. w. (Na podstawie lektury Reja, Kochanowskiego i Górnickiego). (dom.). 4. Przyczyny upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego. (szk.). 5. Jak chcieli zreformować Rzeczpospolitą nasi pisarze polityczni XVI. w.? (dom.). 6. Skarga a Birkowski. (Charakterystyka porównawcza). (dom.). 7. Powody wojny jugurtyńskiej. (szk.). 8. Skrzetuski, Kmicic i Wołodyjowski jako typy dawnego rycerstwa Rrzeczypospolitej. (dom.). 9. Przewodnie myśli, zawarte w Kazaniach sejmowych. (szk.). 10. Bracia Strawińscy. (Charakterystyka porównawcza). (dom.). 11. Przygody Pana Paska na wyprawie duńskiej. (szk.). 12. Zdobycze polityki polskiej w epoce Jagiellonów. (dom.). 13. Zasługi Konarskiego jako wychowawcy, statysty i pisarza. (dom.). 14. Początki renesansu we Włoszech. (szk.).

W VIb. klasie.

1. Typy cudzoziemskie w Panu Tadeuszu. (dom.). 2. Rey jako wychowawca. (szk.). 3. Nasze dwory magnackie w XVI. wieku. (dom.). 4. Rozbiór rzeczowy i estetyczny Trenów Kochanowskiego. (szk.). 5. Życie domowe w Trylogii Sienkiewicza. (dom.). 6. Pochwała życia wiejskiego (według 12. pieśni Sobótki Kochanowskiego. (szk.). 7. Postać Batorego na

tle pamiętników Heidensteina. (dom.). 8. Przyczyny zaczynającego się zepsucia smaku za Wazów. (szk.). 9. Koleje Pana Paska po zawarciu małżeństwa. (dom.). 10. Rozwój epiki od początków literatury polskiej do Wacława Potockiego. (szk.). 11. Polska w epoce Jana Kazimierza. (dom.). 12. Satyry Krasickiego jako źródło do poznania obyczajów polskich w okresie Stanisława Augusta. (dom.). 13. Upadek rycerstwa średniowiecznego. (szk.),

W VIIa. klasie.

1. Rozwinąć zdanie; „Pamięcią wielkich w ojczyźnie ludzi, dźwiga się naród, krzepi się duch.“ (dom.). 2. Ideały estetyczne Brodzińskiego. (szk.). 3. Oda do młodości, jako komentarz do historyi ruchu filareckiego. (dom.). 4. Stosunek sług do panów w dawnej Polsce (na podstawie Pana Tadeusza). (dom.). 5. Wykazać zasadnicze znamiona Śpiewów historycznych Niemcewicza na „Dumie o Żółkiewskim.“ (szk.). 6. Quidquid agis, prudenter agas et respice finem. (dom.). 7. Zasługi Brodzińskiego około rozwoju nowych pojęć w estetyce polskiej. (szk.). 8. Pan Tadeusz jako arcydzieło epiki nowożytnej. (dom.). 9. Ruch umysłowy przed rewolucyą francuską. (szk.). 10. Ocenić wartość artystyczną Zamku kaniowskiego. (domowe).

W VIIb. klasie.

1. Rozwinąć myśl, zawartą w sentencyi: „Historya jest nauczycielką życia.“ (dom.). 2. Określić znaczenie Niemcewicza jako pisarza politycznego w okresie sejmu czteroletniego. (szk.). 3. Opis i klasyfikacya elementarnych czynności umysłowych. (dom.). 4. Odrodzenie pojęć obywatelskich w epoce legionów. (szk.). 5. Klasycyzm a romantyzm. (Określić i porównać oba kierunki ze względu na literaturę polską). (dom.). 6. Principiis obsta — sero medicina paratur. (dom.). 7. Określić w krótkości znaczenie idei wallenrodyzmu ze względu na urabianie się myśli polskiej w epoce porozbiorowej. (szk.). 8. Znaczenie syllogizmu w nauce logiki. (szk.). 9. Wrażenia z wycieczki na Babią górę. (dom.). 10. Ukraina Malczewskiego, Zaleskiego i Goszczyńskiego. (szk.).

W VIII. klasie.

1. Na czem polega tragiczność Lilli Wenedy? (szk.). 2. Rozwinąć i uzasadnić myśl. zawartą w słowach Z. Krasińskiego: „Błagamy Ciebie — stwórz w nas serce czyste, Odnów w nas zmysły, z dusz wypleń kąkole Złud świętokradzkich i daj wiekuiste Śród dóbr Twych dobro — daj nam dobrą wolę! (dom.). 3. Charakterystyka braci Strawińskich z „Listopada“

H. Rzewuskiego. (dom.). 4. Porównać Irydyona z Konradem Wallenrodem. (szk.). 5. Uzasadnić i rozwinąć zdanie Mickiewicza: „Sam sobie człowiek służy za kata, Sam sobie robi koło i sam się w nie wplata.“ (dom.) 6. Wincenty Pol a Władysław Syrokomla. (dom.). 7. Powody i obszar kolonizacyi greckiej. (szk.). 8. Główne zasady nowszej historyografii polskiej. (szkolne).

W języku niemieckim.

W Va. klasie.

1. Der anbrechende Abend im Walde. (dom.). 2. Die Vorzüge der Wälder. (szk.). 3. Kurze Charakterschilderung der „Bürgschaft.“ (dom.). 4. Die Schicksale der Gudrun. (szk.). 5. „Geben ist Sache des Reichen.“ (szk.). 6. Die historische Grundlage des trojanischen Krieges. (dom.). 7. Kurze Inhaltsangabe des „Felsenbildnisses“ v. P. Rosegger. (szk.). 8. Die Bedeutung der persischen Kriege um die Entwickelung Athens. (dom.). 9. Die vier Weltalter. (Nach Ovid.). (szk.). 10. Durch welche Einigungsmittel wurden die griechischen Stämme zu einer Einheit verbunden? (dom.). 11. Einige Einrichtungen des griechischen Volkslebens. (szk.). 12. Weshalb sind die Kraniche des Ibykus eine so anziehende Dichtung? (dom.). 13. Reisen und Gastfreundschaft im Nibelungenlied (dom.). 14. Das I. Buch der Ilias eine Reihe von Bildern. (szk.).

W Vb. klasie.

1. Erklärung des Gedichtes von Schiller: „Der Alpenjäger.“ (dom.). 2. Die Äneassage. (szk.). 3. Gedankengang und Erklärung des „Zauberlehrlings“ (dom.). 4. Siegfrieds Tod. (szk.). 5. Der Bürge des Möros im Gefängnisse. (szk.). 6. Die Religion der Griechen. (dom.). 7. Der Untergang des römischen Königreichs nach Livius. (szk.). 8. Verdienste des Pisistrates um die Entwickelung Athens. (dom.). 9. Gedankengang und Erklärung der „Kraniche des Ibykus.“ (szk.). 10. Welche Bedeutung hatte das Theater für die Griechen. (dom.). 11. Was macht die Entdeckung der Mörder des Ibykus so schwierig? (szk.). 12. Schlegels „Arion“ und Schillers „Kraniche des Ibykus“? (dom.). 13. Die Wirkung der Dichtkunst in „Kraniche des Ibykus,“ Goethes „Sänger“ und Uhlands „Des Sängers Fluch,“ (dom.). 14. Was erfahren wir aus dem I. Buch der Ilias über die griechische Heldenzeit. (szk.).

W VIa. klasie.

1. „Nicht der ist auf der Welt verwaist, Desen Vater und Mutter gestorben, Sondern der für Herz und Geist Keine Lieb’ und kein Wissen

erworben.“ (dom.). Die märchenhaften Elemente in der „Gudrun.“ (szk.). 3. „Von der Gewalt, die alle Wesen bindet, Befreit der Mensch sich, der sich überwindet“ zu veranschaulichen aus dem griechischen und dem deutschen Volksepos. (dom.) 4. Wie verhält sich die Überschrift des I. Gesanges von „Hermann und Dorothea“ zum Inhalte? (szk.). 5. Wie offenbart sich in der Unterredung zwischen Mutter und Sohn die Wesenseigentümlichkeit beider? (szk.). 6. Worin zeigt sich der Homerische Charakter in Goethes Hermann und Dorothea? (dom.). 7. Welchen Einblick gewährt uns Goethes Hermann und Dorothea in das glückliche Leben des deutschen Bürgerstandes am Ende des XVIII. Jahrh.? (szk.). 8. Inwiefern ist Hermann und Dorothea moderne Dichtung? (dom.). 9. Was verdanken wir der Lektüre von Hermann und Dorothea? (szk.). 10. Welches ist der Zweck des lyrischen Einganges in Wilhelm Tell? (dom.). 11. Inwiefern ist der Apfelschuss der Wendepunkt der Handlung des ganzen Dramas? (szk.). 12. Wie rechtfertigt Tell sein Wort: „Der Starke ist am mächtigsten allein.“ (dom.). 13. Wer durch Leben Sich frisch will schlagen, muss zu Schutz und Trutz Gerüstet sein. (W. Tell III. 1.). (dom.). 14. Das Wesen des Tragischen nachgewiesen auf Grund der Tragödie „Ein Bruderzwist im Hause Habsburg.“ (szk.).

W VIb. klasie.

1. Die Bedeutung der punischen Kriege für die punische Geschichte. (dom.). 2. Alter und Ursprung der Poesie. (szk.). 3. Der Kriegsrat im Lager der Kreuzfahrer. (dom.). 4. „Das Glück von Edenhall..“ (Inhaltsangabe). (szk.). 5. Der Nutzen des Telegraphs. (dom.). 6. „Die Teilung der Erde.“ Inhaltsangabe. (szk.). 7. „Der Kampf mit dem Drachen.“ Inhaltsangabe. (szk.). 8. Die Heloten in Sparta und die Sklaven in Athen. (dom.). 9. „Der Taucher.“ Inhaltsang. (szk.). 10. Der Druck der österreichischen Vögte in der Schweiz. (dom.). 11. „Die feindlichen Nachbarn.“ Inhaltsang. (szk.). 12. Gedankengang des Monologs Wilhelm Tells IV. 2. (dom.). 13. Befestigung des Hauses Habsburg. Inhaltsangabe. (szk.).

W VIIa. klasie.

1. Das Wesen des Rittertums. (szk.). 2. In welcher Gestalt tritt uns die Treue im Niebelungenliede entgegen? (dom.). 3. Major von Tellheim. Eine Charakteristik. (szk.). 4. Simplicius Simplicissimus. Inhaltsang. (dom.). 5. Hüons Kampf mit Amory. (szk.). 6. Warum nimmt sich Philotas das Leben? (szk.). 7. Gedankengang des ersten Monologs in der „Iphigenie auf Tauris.“ (dom.). 8. Das Verhältnis der Iphigenie zu Thoas. (szk.). 9.

„Erlkönigs Tochter“ mit der Berücksichtigung des tragischen Moments. (dom.). 10. Egmonts Charakter nach der Schilderung des Volkes. (szk.).

W VII b. klasie.

1. Welchen Ursachen verdankt die deutsche Poesie ihren grossen Aufschwung im Mittelalter? (szk.). 2. Krimhild und Kudrun. Eine Parallele. (dom.). 3. Das Leben und Treiben der Meistersänger. (szk.). 4. Lessings Verdienste um das deutsche Drama. (dom.). 5. Hüons Begegnung mit Oberon. (szk.). 6. Das Walten des Schicksals im Hause der Tantaliden. Auf Grund der „Iphigenie auf Tauris.“ (szk.). 7. Lessing als Bekämpfer der Mittelmässigkeit und Plattheit in der deutschen Literatur. (dom.). 8. „Lenore“ von Bürger. Prosaische Auflösung. (szk.). 9. Die Auflösung des dramatischen Knotens in der „Iphigenie auf Tauris. (dom.). 10. Klärchens Liebe zu Egmont, (szk.).

W VIII. klasie.

1. Die wolthätigen Wirkungen des Ackerbaues. (szk.). 2. „Tapfer ist Löwensieger, Tapfer ist der Weltbezwinger, Tapfrer, wer sich selbst bezwang.“ Herder. (dom.). 3. Das Verhältnis des Demetrius zu Mniszech und seiner Familie. (szk.). 4. „Das wir Menschen nur sind, der Gedanke beuge das Haupt dir, Doch das Mänschen wir sind, richte dich freudig empor.“ (dom.). 5. „Durch die Strassen der Städte, Vom Jammer gefolget, Schreitet das Unglück — Lauernd umschleicht es die Häuser der Menschen . . . “ (szk.). 6. Welche Gründe bewegen Buttler'n zur Ermordung Wallensteins? (szk.). 7. Entwickelung der Goethe'schen Idee aus „Faust“: „Es irrt der Mensch, solang er strebt.“ (dom.). 8. „Gretchen“ in Goethes Faust. Eine Charakteristik. (dom.).

Zagadnienia do piśmiennego egzaminu dojrzałości.

1. Z języka łacińskiego: *a)* Przetłómaczyć na język polski: Tac. Ann. I. 42 i 43; *b)* przetłómaczyć na język łaciński ustęp wyjęty z Quo vadis H. Sienkiewicza tom II. r. VIII. od słów: Cezar, wróciwszy do Rzymu . . . do: by dzielić ich uciechy i dolę.
2. Z języka greckiego: Przetłómaczyć na język polski: Jsocratis Ἀρεοπαγιτικός §§. 36, 37, 38.
3. Z języka polskiego: Znaczenie Jana Kochanowskiego i Adama Mickiewicza w historyi naszej literatury.

4. Z języka niemieckiego: Charakteristik der Hauptgestalten in Schillers „Wilhelm Tell.“
5. Z matematyki:
   a) Czterech przedsiębiorców dzieli się zyskiem 4800 K w stosunku powierzchni brył: kuli, walca równobocznego, kostki i stożka równobocznego przy równej ich objętości; ile otrzyma każdy?
   b) Jaką kwotę trzeba wkładać z początkiem każdego półrocza, licząc 4·5% rocznie przy półrocznej kapitalizacyi, jeżeli się chce zabezpieczyć po 25 latach kapitał w kwocie 8000 K?
   c) Jaki odcinek odetnie linia $y = 1$ dm z koła $x^2 + y^2 = 4$ dm ^{2}, a jaki kąt utworzą linie styczne do koła w punkcie przecięcia z osią X?

F) Zbiory naukowe.

I. Biblioteka nauczycielska.

liczyła z końcem roku szkolnego 3615 dzieł w 9635 tomach.

Pism peryodycznych miało gimnazyum 17. 1. Biblioteka warszawska, 2. Eos, 3. Kosmos, 4. Książka, 5. Kwartalnik historyczny, 6. Pamiętnik literacki, 7. Przegląd filozoficzny, 8. Przegląd polski, 9. Przewodnik bibliograficzny, 10. Przewodnik naukowy i literacki, 11. Wszechświat, 12. Archiv für slavische Philologie, 13. Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, 14. Österreichisch-ungarische Revue, 15. Petermann's Mitteilungen, 16. Zeitschrift für österreichische Gymnasien, 17. Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono następujące dzieła:

Fr. Dannemann, Grundriss der Geschichte der Naturwissenschaften, 2 tomy; Musmacher, Kurze Biographien berühmter Physiker, 1 tom. Nadto kontynuuje się dalsze zakupno dzieł, wychodzących częściami.

Książek szkolnych zakupiono 21 w 31 egzemplarzach.

Otrzymano w darze:

Wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie. Sitzungsberichte der mathematisch-naturwissenschaftlichen Classe, Ak. Um. w Wiedniu. Wydawnictwa Wydziału krajowego.

2. Biblioteka uczniów

obejmuje 869 dzieł w 1106 tomach.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono:

Mickiewicz A., Dzieła. Chmielowski, Nasi powieściopisarze. Chmielowski, Józef J. Kraszewski. Kaczkowski Z., Murdelio. Czajkowski, Wernyhora. Porger Dr., Deutsche Prosa. Thorbeche, Laokoon. Gaudig, Die Nibelungen. Legerlotz, Das Nibelungenlied. Nohle, Faust. Schmarsow, Unser Verhältniss zu bildenden Künsten. Ziehen, Kunstgeschichtliches Anschauungsmaterial zu Lessing's Laokoon. Gerlach's Jugendbücherei. Goethe, Iphigenie auf Tauris. Körner, Zriny. Goethe's Gedichte, her. v. Blume. Grillparzer, König Ottokars Glück und Ende. Tenże, Der Traum ein Leben. Tenże, Die Anfrau. Goethe's Faust, her. v. Lichtenfeld. Grillparzer, Das goldene Vlies. Tenże, Ein Bruderzwist. Tenże, Sappho. Goethe, Iphigenie auf Tauris. König, Geschichte der deutschen Litteratur. Kallenbach, Adam Mickiewicz. Odyniec, Tłomaczenia, Rzewuski, Pamiątki Pana Seweryna Soplicy. Zaleski Józef B., Pisma. Górnicki, Dworzanin. J. B. Zimorowicz, Sielanki. Sz. Zimorowicz, Roksolanki. Sz. Szymonowicz, Sielanki. Morawski K., Wiersze i proza. Lemcke, Estetyka. Tarnowski A., Historya literatury polskiej. Gostomski, Arcydzieło poezyi polskiej A. M. Pan Tadeusz. Pol, Mohort. Kraszewski, Budnik. Ks. Schmid-Chęciński, Róża z Tannenburga. Brückner, Dzieje literatury polskiej. Jeż, O byt., Jeż, Uskoki. Bol. Prus, Faraon. Dostojewski, Wspomnienia z martwego domu. Wyspiański, Wesele. Żeromski, Ludzie bezdomni. Rodziewiczówna, Dewajtis. Orzeszkowa, Argonauci. Sewer, Nafta. Prus, Emancypantki. Prus, Lalka. Koźmian K., Pamiętniki. Shakespeare, Dzieła dramatyczne, przekład J. Ulricha. Sieroszewski, Risztau. Cervantes, Przygody don Kichota, Dygasiński, Z ziół, pól i lasów.

3. Do nauki geografii i historyi powszechnej

posiada zakład obecnie:

albumów i obrazów	19
map	120
atlasów	20
globusów	3

W bieżący roku szkolnym zakupiono:

Mapę Azyi i 6 map do nauki historyi i Widoki dawnych warowni polskich. cz. I.

4. Gabinet historyi naturalnej

posiada w dziale mineralogii okazów 887
„ „ botaniki „ 139
„ „ zoologii „ 291

W tym roku przybyło: 7 tablic geologicznych Zittla, 30 tablic atlasu zoologicznego Leutemanna i 8 tablic anatomicznych Dra Pawła Pfurtschellera.

5. Gabinet fizyczny

posiada obecnie 395 przyrządów, mianowicie:

W DZIALE									
I. og. wł.	II. mech. c. st.	III. hydrost.	IV. aerost.	V. akustyk.	VI. n. o. cieple	VII. optyka	VIII. elektr.	IX. chemia	X. przyrz.
13	29	20	25	26	22	79	100	55	27

Tablic ściennych 7.

W tym roku zakupiono: pompę do rozrzedzania gazów.

6. Do nauki rysunków

posiada zakład modelów gipsowych 182
„ drewnianych 47
„ szklannych 6
„ majolikowych 5
„ naturalnych 35
wzorów rysunkowych 823
dzieł fachowych 7

W tym roku zakupiono: Bouda, die Pflanze i. d. decorativen Kunst (tablic 12) II. część, 20 sztuk motylów preparowanych, modelów gipsowych figuralnych 6, seryę naczyń kołomyjskich polewanych.

7. Inwentarz gabinetu archeologicznego

obejmuje numerów 47.

W tym roku zakupiono: 5 egzemplarzy atlasu Steudinga, Styl-Lehre Al. Hausera, Collignon-Thraemer: Griechische Plastik i 4 modele machin oblężniczych (wykonane w Wadowicach).

8. Biblioteka książek szkolnych

dla ubogich uczniów
otrzymała w tym roku książek za 202 K 30 hal.

G) Kronika zakładu.

I. Zmiany w gronie nauczycielskiem.

1. Profesorowie Stanisław Sobiński i Ignacy Stein otrzymali posady nauczycielskie w Krakowie, pierwszy w c. k. II. szkole realnej, drugi w c. k. gimnazyum św. Anny (dekr. J. E. P. Ministra z dnia 23. czerwca 1903 l. 16.700 i reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 27. lipca 1903 l. 21.812.).

2. Dr. Michał Janik, zastępca nauczyciela w Złoczowie i Teofil Klima, zastępca nauczyciela w tutejszem gimnazyum, mianowani rzeczywistymi nauczycielami w tutejszym zakładzie (dekr. J. E. P. Ministra z dnia 23. czerwca 1903 l. 16.700, reskr. c. k. Rady Szkolnej kraj. z dnia 27. lipca 1903 l. 21.812).

3. Kazimierz Wojciechowski, zastępca nauczyciela, otrzymał posadę rzeczywistego nauczyciela w c. k. II. gimnazyum w Tarnowie (dekr. J. E. P. Ministra z dnia 24. sierpnia 1903 l. 28.392 i reskr. Prezydyum c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 9. września 1903 l. 454.

4. Zastępcy nauczycieli: Piotr Chrostek, Karol Kramarczyk i Henryk Maurer przeniesieni z tutejszego zakładu w tymsamym charakterze, pierwszy do c. k. gimnazyum I. w Tarnowie, drugi i trzeci do c. k. gimnazyum IV. w Krakowie (reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 28. lipca 1903 l. 22.722, 18.069 i 18.070).

5. Przeniesieni do tutejszego zakładu zastępcy nauczycieli: Alfred Beer, ze szkoły realnej w Tarnowie, Stanisław Maykowski, z gimnazyum w Nowym Sączu, Wincenty Mika i Jan Steczko, z I. gimnazyum w Tarnowie, Antoni Talar, z gimnazyum w Bochni (reskr. z dnia 28. lipca 1903 l. 22.805, 22.721, 20.268, 22.723, 22.725.

6. Mianowani zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie kandydaci stanu nauczycielskiego: Paweł Vogel, Władysław Wolny (reskr z dnia 28. lipca 1903 l. 21.028 i 19.912), Maryan Dąbrowski i Eugeniusz Muszyński (reskr. z dnia 10. września 1903, l. 22.874, 17.801).

7. Na przeciąg II. półrocza otrzymali urlop: zastępcy nauczycieli: Borejko Józef (rozp. J. E. P. Ministra z dnia 7. stycznia 1904 l. 43.711– reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 28. stycznia 1904 l. 3.001) i Majkowski Stanisław (rozp. J. E. P. Ministra z dnia 26. lutego 1904 l. 5.115; reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z 28. marca 1904 l. 10.142).

8. Zastępca nauczyciela, Dąbrowski Maryan, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum III. w Krakowie (reskr. z dnia 28. stycznia 1904 l. 2.647).

9. Mianowani zastępcami nauczycieli kandydaci stanu nauczycielskiego: Klemens Hammer (rozp. z dnia 17. stycznia 1904 l. 48.287) i Leon Silbermann (rozp. z dnia 28. stycznia 1904 l. 2.647).

10. Profesor ks. Dr. Karaś Zygmunt otrzymał drugi (rozp. z dnia 17. września 1903 l. 32.771), a profesor Tadeusz Kołomłocki, trzeci dodatek pięcioletni (rozp. z dnia 10. listopada 1903 l. 2.124).

11. Nauczyciel Hubert Stanisław, zatwierdzony w zawodzie nauczycielskim (rozp. z dnia 13. marca 1904 l. 9.546) otrzymał tytuł c. k. profesora.

12. Nauczycielowi, Dr. Michałowi Janikowi, policzył J. E. P. Minister reskr. z dnia 31. marca 1904 l. 91 — 3 lata ze służby odbytej w charakterze zastępcy nauczyciela (rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 22. kwietnia 1904 l. 13.981) a c. k. Rada Szk. kraj. zatwierdziła go w zawodzie nauczycielskim i nadała mu tytuł c. k. profesora (reskr. z dnia 30. maja 1904 l. 18.871).

II. Rok szkolny rozpoczął się dnia 3. września 1903. uroczystem nabożeństwem.

Egzamin wstępny uczniów, zapisanych do klasy I., odbył się dnia 30. czerwca i dnia 1. września.

Dnia 9. września i dnia 19. listopada odprawiono żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety, a dnia 28. czerwca za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 4. października obchodził zakład uroczyście Imieniny Najjaśn. Pana.

Dnia 10. stycznia odbył się wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu pamięci Adama Mickiewicza.

W czasie od dnia 18—22 stycznia zwiedzał zakład W. Pan Dr. Ludomił German, c. k. krajowy inspektor szkół.

Piśmienny egzamin dojrzałości odbył się w czasie od dnia 9—14 maja, a ustny pod przewodnictwem W. Pana Dra Lud. Germana, c. k. krajowego inspektora szkół, w czasie od dnia 20—24 czerwca.

Do spowiedzi i Komunii św. przystępowała młodzież 4 razy (3 razy obowiązkowo, a raz nadobowiązkowo i odprawiła 3 dniowe rekolekcye w czasie od 14—16 marca.

Pierwsze półrocze zakończono dnia 30. stycznia, drugie dnia 29. czerwca uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

H) Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

1. C. k. Rada Szk. kraj. zezwala reskryptem z dnia 13. września 1903 l. 32.292 na podział klasy I. na trzy, zaś klas II.—VII. na dwa oddziały.

2. J. E. P. Minister utworzył posadę asystenta do nauki rysunków w tutejszym zakładzie począwszy od roku szk. 1903/4 — reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 18. lipca 1903 l. 22.584.

3. J. E. P. Minister zezwolił reskr. z dnia 26. sierpnia 1903 l. 27.392, aby od początku roku szkolnego 1903/4 dodano dyrektorowi do pomocy w zajęciach kancelaryjnych jednego z członków grona.

4. J. E. P. Minister przyznał reskr. z dnia 26. sierpnia 1903 l. 28.085 zakładowi na sprawienie wewnętrznego urządzenia kwotę 1181 K (reskr. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 19. września 1903 l. 32.667).

5. C. k. Rada Szk. kraj. zawiadamia reskryptem z dnia 28. listopada 1903 l. 43.405, że na koszta wewnętrznego urządzenia wstawiono na r. 1904 kwotę 1400 K (rozp. c. k. Ministeryum z dnia 9. listopada 1903 l. 20.019).

6. C. k. Rada Szkolna kraj. asygnuje rozp. z dnia 27. maja 1904 l. 18.383 kwotę 200 K na uzupełnienie zbiorów naukowych dla nauki rysunków.

I) Sprawa fizycznego rozwoju młodzieży.

1. Komisya sanitarna miejska zwiedziła i w tym roku w czasie feryi mieszkania tych osób, które w swych domach utrzymywać chciały uczniów.

2. O ile pogoda służyła, odbywały się zabawy i gry ruchowe młodzieży szkolnej na pobliskich polach. Uczniowie trzech niższych klas bawili się co środy, klas wyższych co soboty. Uczniów dzielono na oddziały po 20—30. Chociaż w zabawach tych nie brali udziału uczniowie, mieszkający w pobliskich wsiach, to udział był dość znaczny, wynosił bowiem średnio 50%. Wycieczek takich było w maju i czerwcu 13, każda trwała średnio $2\frac{1}{2}$ godziny. Celem ożywienia tych zabaw zakupiono w tym roku znaczniejszą ilość przyrządów. Zabawami kierowali nauczyciele: Hubert, Talar, Vogel i Zachemski.

3. Nauczyciele odbywali nadto z uczniami wycieczki i przechadzki połączone z celami naukowymi.

4. W czasie przerw o godzinie 10. i 12. wychodzili uczniowie do ogródka gimnazyalnego i zabawiali się pod nadzorem nauczycieli i pod kierunkiem wyznaczonych kierowników.

5. Dyrekcya postarała się o to, aby wszyscy uczniowie fizycznie zdrowi uczęszczali na naukę gimnastyki, która od roku 1890. odbywa się w sali Towarzystwa „Sokół."

6. Jak co roku urządziło Tow. „Sokół" i w tym roku ślizgawkę na którą uczęszczało 30% uczniów.

7. Uczniowie uczęszczali też na naukę szermierki (średnio 20).

K) Statystyka uczniów.

Liczba uczniów	W KLASIE I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	VIII.	Razem
Z końcem r. szk. 1903 było uczn.	52^{4}	54	—	42	48	41^{1}	37	31	36	26	26	26^{1}	25	29		23	496^{6}
Na począt. r. 1903/1904 wpisało się	41	40	42	52	45	44	52	36	37	31	36	25	25	26	25	28	585
W ciągu roku szkolnego wstąpiło	1	2	—	3	1	2	2	2	1	1	1	—	—	—	1	1	17
Wpisano więc wogóle . .	42	42	42	55	46	46	54	38	38	32	37	25	25	26	26	29	603
1. Z wpisanych przybyło																	
a) z obcych zakładów z promocyą	40	34	38	3	3	5	5	3	2	2	2	—	2	—	1	2	142
b) „ „ repetentów	—	—	—	2	—	—	3	—	—	1	1	—	—	—	—	1	8
c) z tutej. zakładu z klasy niższej	—	—	—	49	43	39	44	35	36	29	33	25	23	26	25	26	433
d) „ „ repetentów .	2	8	4	1	—	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	20
W ciągu roku szkoln. wystąpiło	8	9	3	4	1	7	5	—	3	2	3	2	2	1	2	2	53
Liczba uczniów przy końcu r. szk.	34	33	39	51	45	39	49	38	35	30	34	23	23	25	24	27	549
Z tej liczby było uczniów publiczn.	34	33	39	49	44	38	48	37	34	30	34	23	23	24	24	27	541
„ „ „ „ prywatn.	—	—	—	2	1	1	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	8
2. Miejsce urodzenia.																	
W mieście Wadowicach	4	4	7	11	9	9	11	3	6	5	10	2	3	5	4	6	99
W powiecie wadowickim nie licząc Wadowic . .	7	8	10	12^{2}	11	16	13	9^{1}	12	5	10	7	4	5	5	3	137^{3}
„ „ bialskim	3	11	3	4	8	3	9	7	2	5	4	5	5	4^{1}	3	4	80^{1}
„ „ chrzanowskim . .	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9
„ „ myślenickim . . .	3	1	—	3	3	—	—	2	1	2	1	1	1	2	—	—	20
„ „ żywieckim	2	4	7	5	—	5	6	8	5	9	2	1	5	2	2	—	63
W innych powiatach Galicyi . .	12	3	8	12	13^{1}	4^{1}	8	6	7^{1}	4	7	4	1	5	8	9	111^{3}
W Śląsku, Morawach, Austryi .	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	3	—	—	2	9
„ Węgrzech — Bośnii	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3
„ Królestwie Polskiem . . .	1	—	1	1	—	—	1^{1}	1	1	—	—	2	1	1	—	—	10^{1}
3. Mieszkanie uczniów.																	
Mieszkali u rodziców	14	11	15	19^{2}	19^{1}	19^{1}	16^{1}	8^{1}	16^{1}	8	16	7	6	13^{1}	9	11	207^{8}
„ u krewnych	1	—	1	3	1	2	—	3	5	—	2	3	1	1	—	1	24
„ w bursie gimnazyalnej	5	1	—	1	7	—	7	8	—	11	—	—	10	—	3	7	60
„ u obcych	10	21	23	24	17	15	25	16	13	11	16	13	6	10	12	8	241
„ u WW. OO. Karmelitów	4	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	10
4. Język ojczysty.																	
Polski	34	33	39	49^{2}	44^{1}	38^{1}	48^{1}	37^{1}	34^{1}	30	34	23	23	24^{1}	21	26	540^{8}
Ruski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
5. Religia.																	
Rzymsko-katolicka	33	28	35	47^{2}	41^{1}	32^{1}	40^{1}	37^{1}	30^{1}	30	25	20	21	18^{1}	23	23	483^{8}
Grecko-katolicka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Wyznanie mojżeszowe	1	5	4	2	3	6	7	—	4	—	9	3	2	6	1	3	56

	W KLASIE																Razem
	I.			II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.	
	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
6. Wiek uczniów.																	
Urodzonych w roku 1893 (11 lat)	11	6	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
„ „ 1892 (12 lat)	7	9	10	12^{1}	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44^{1}
„ „ 1891 (13 lat)	8	9	9	14	10	12	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67
„ „ 1890 (14 lat)	2	6	4	8^{1}	11^{1}	9^{1}	11	4	1^{1}	—	—	—	—	—	—	—	36^{4}
„ „ 1889 (15 lat)	5	2	2	11	10	6	16	9	11	2	8	—	—	—	—	—	82
„ „ 1888 (16 lat)	1	—	4	3	3	6	7	8	10	7	9	6	3	—	—	—	67
„ „ 1887 (17 lat)	—	1	—	1	2	3	5	9	7	11	8	5	5	8^{1}	5	—	70^{1}
„ „ 1886 (18 lat)	—	—	—	—	2	2	3^{1}	6^{1}	4	4	7	5	9	4	3	5	54^{2}
„ „ 1885 (19 lat)	—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	2	3	3	3	7	5	30
„ „ 1884 (20 lat)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	5	4	9	24
„ „ 1883 (21 lat)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	4	1	4	11
„ „ 1882 (22 lat)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	2	6
„ „ 1881 (23 lat)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
7. Klasyfikacya.																	
a) Z końcem roku szkoln. 1904:																	
Świadectwo stop. I. z odzn. otrz.	8	9	3	6	6	7	3	4	—	5	—	3	3	3	6	7	73
„ „ I. otrzymało .	20	20	28	25^{2}	32^{1}	17^{1}	25^{1}	25^{1}	21	18	15	13	18	21	17	20	335^{1}
„ „ II. „ .	3	2	1	8	—	5	6	2	10	2	8	3	—	—	—	—	50
„ „ III. „ .	—	2	3	3	—	4	3	1	2^{1}	—	—	—	—	—	—	—	18^{1}
Do egzaminu poprawcz. przezn.	3	—	4	7	6	5	11	5	1	5	11	4	2	$—^{1}$	1	—	65
	34	33	39	49^{2}	44^{1}	38^{1}	48^{1}	37^{1}	34^{1}	30	34	23	23	24^{1}	24	27	541
b) Dodatek do klasyfik. za r. 1903:																	
Przeznaczono do egz. popraw. .	6	7	—	2	2	3	9	3	5	2	—	2^{1}	2	5		—	48^{1}
Z tych zdało egzamin	6	7	—	2	2	2	9	3	5	1	—	2^{1}	2	4		—	45^{1}
Z tych nie zdało egzaminu . .	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1		—	3
Według tego ostateczny wynik klasyfikacyi za rok szk. 1903:																	
Świadectwo stop. I. z odzn. otrz.	5^{1}	3	—	6	6	4	—	4	3	5	4	3	4	7		5	59^{1}
„ „ I. otrzymało .	39^{3}	45	—	35	42	34^{1}	33	26	33	20	21	23^{1}	20	19		18	363
„ „ II. „ .	4	2	—	1	—	2	4	1	—	1	1	—	1	3		—	20
„ „ III. „ .	4	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—		—	9
	52^{4}	54	—	42	48	41^{1}	37	31	36	26	26	26^{1}	25	29		23	496^{6}
8. Opłata szkolna.																	
Opłatę szkol. złożyło w I. półr.	11^{1}	14	11	7^{2}	4	9	7	4	7	4	9	4	7	6^{1}	6	10	120^{4}
„ „ „ II. „	5	5	3	14^{2}	7^{1}	8^{1}	13^{1}	13^{1}	10^{1}	7	13	5	7	6^{1}	8	10	134
Uwolnionych było od całej opłaty:																	
w I. półroczu . .	26	20	29	45	41	34	45	34	31	25	29	20	18	18	18	18	451
w II. półroczu . .	29	28	36	35	37	30	35	24	24	23	21	18	16	18	16	17	407
Opłata szkolna wynosiła Koron																	
„ w I. półroczu	360	420	330	270	120	270	210	120	210	120	270	120	210	210	180	300	3720
„ w II. półroczu	150	150	90	480	240	270	420	420	330	210	390	150	210	210	240	300	4260
Razem . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7980

	W KLASIE																Razem
	I.			II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.	
	a	b	c	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
Datki na środki naukowe przyniosły Koron . . .	84	84	84	110	92	92	108	76	76	64	74	50	50	52	52	58	1206
Taksy wstępne	172·2	147	159·6	21	12·6	29·4	33·6	12·6	8·4	12·6	16·8	4·2	8·4	4·2	8·4	12·6	669·6
„ za duplikaty świadectw szkolnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
Dochody własne zakładu na zakupno środków naukowych przyniosły razem . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1885·6
9. Frekwencya na naukę przedmiotów nadobowiązkowych.																	
Uczęszczali na naukę:																	
historyi kraju rodzinnego .	—	—	—	—	—	38	48	37	34	—	—	23	24	24	24	—	252
geometryi wykreślnej . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	3	5	1	—	—	27
kaligrafii	16	13	16	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63
gimnastyki	24	27	32	34	36	27	37	21	21	22	22	9	18	13	20	18	381
śpiewu	6	4	11	4	6	—	1	—	1	3	1	1	2	3	6	2	51
10. Stypendya.																	
Pobierali z fundacyi:																	
ś. p. Jana R. Kasparka . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
„ „ Głowińskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Jankowskich i Stupnickich .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
ś. p. M. Romanowskiego .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1 } 10
„ „ ks. Nowaka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
„ „ Floryana Scholza . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
nadwyżek karnych	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Myślenickiej	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
w kwocie K. . .	—	—	—	—	200	—	340	60	—	64	—	—	—	—	—	315	
	—	—	—	—	—	—	100	—	—	340	—	—	—	—	—	315	} 2334
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	

L) Fundusze

na wsparcie ubogich uczniów.

1. Dyrekcya w porozumieniu z gronem nauczycieli udzieliła wsparcia z fundacyi im. Mikołaja Kopernika 2 uczniom, 1 z klasy VI. b, 1 VII. b.
2. Wsparcia z fundacyi im. Najd. Arcyksiężniczki Gizeli udzieliła dyrekcya 1 uczniowi z klasy VII. a.
3. Towarzystwo Bursy im. „Stefana Batorego" utrzymywało w bieżącym roku szkolnym 60 uczniów.
4. Z ubiegłego roku szkolnego pozostało ze składek . . . 18 K. 33 h.

   W tym roku szkolnym wpłynęło ze składek uczniów i od rozmaitych dobrodziejów . . . . 979 K. 33 h.

   Razem . . 997 K. 66 h.

   Z tego wydano:

   a) na książki i przybory szkolne . . . . 202 K. 60 h.

   b) na wsparcia 9 uczniów, lekarstwa, ubrania . . . . . . 728 K. — h.

   Razem . . 930 K. 60 h.

   Pozostaje na rok przyszły . . . . . . 67 K. 06 h.
5. Z kwoty udzielonej przez Świetny Wydział tutejszej Rady powiatowej na sprawienie mundurków ubogim, a pilnym uczniom powiatu wadowickiego, wydano 186 K.
6. Świetny Wydział Rady powiatowej bialskiej przysłał dla 1 ucznia 120 K.
7. Z kwoty udzielonej przez Świetny Wydział Rady powiatowej bialskiej na wsparcie uczniów powiatu bialskiego, wydano 100 K.
8. Świetny Wydział Rady powiatowej chrzanowskiej przeznaczył na wsparcie 1 ucznia 100 K.

Dyrekcya wyraża wszystkim Dobrodziejom w imieniu uczącej się młodzieży najszczersze podziękowanie.

M) Klasyfikacya uczniów publicznych.

za drugie półrocze 1904.

Klasa I. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Baczak Kazimierz,
Bombol Ludwik,
Geppert Franciszek,
Raczyński Tadeusz,
Romer Roderyk,
Szafraniec Karol,
Tyrybon Józef,
Załucki Stanisław.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Engelberg Mieczysław,
Gedl Jerzy,
Górecki Józef,
Guzdek Władysław,
Handzlik Stanisław,
Hyla Maryan,
Kalec Tadeusz,
Mazurek Józef,
Miodoński Szymon,
Mitka Wincenty,
Pająk Wiktor,
Papla Józef,
Pawłowski Tadeusz,
Piliński Michał,
Uczniak Władysław,
Wądolny Ignacy,
Wątroba Albin,
Węgrzyn Wojciech,
Wlassak Stanisław,
Zennermann Józef.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 3.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 3.

Klasa I. B.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Dobija Jakób,
Glasner Juliusz,
Hruby Stefan,
Januszyk Franciszek,
Kamieński Erwin,
Kulig Wiktor,
Lenczowsky Karol,
Rosner Józef,
Różycki August.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Baścik Karol,
Bezwiński Jan,
Bielewicz Władysław,
Dudzik Stanisław,
Hollaender Józef,
Jarosz Jan,
Kamecki Andrzej,
Kolber Stanisław,
Landau Jakób,
Laszczak Tadeusz,
Maciejczyk Stanisław,
Neiger Markus,
Pawlik Jan,
Sabuda Franciszek,
Sowiński Aleksander,
Studnicki Jan,
Studnicki Józef,
Turek Jan,
Wojciech Stanisław,
Zajiczek Jan Józef.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 2.
" " III. " " 2.

Klasa I. C.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Rossa Zygmunt,
Ryczek Józef,
Żabiński Bolesław.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Cichoń Jan Kanty,
Czuma Waleryan,
Filek Władysław Jan,
Gergovich Wład. Stan. Ign.
Hornung Józef,
Jakubiec Karol,
Jankowski Mieczysław, Franc.
Kania Michał,
Kasia Jan,
Kijas Jan,
Kublin Karol,
Kumala Kazimierz,
Łabudziński Tad. Karol,
Łukasik Karol,
Mroziński Michał Kazimierz,
Pałosz Adam Maryan,
Radwański Miecz. Antoni,
Roman Władysław,
Śliwa Józef,
Talaga Franciszek,
Tobola Kazimierz Wojciech,
Waligórski Władysław Adolf,
Wiśniowski Ignacy,
Worek Teodor,
Zagórski Julian Witołd,
Zaremba Antoni,
Zembaty Franciszek,
Ziemba Piotr Józef.

Świadectwo stopnia II. otrzymał uczeń 1.
" " III. otrzymało uczniów 3.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 4.

Klasa II. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Bryzek Jan,
Kołomłocki Władysław,
Ogniewski Grzegorz,
Ramza Franciszek,
Suknarowski Stefan,
Sułkowski Józef.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Baca Józef,
Brózda Ignacy,
Cibor Michał,
Dziedzic Józef,
Fidelus Jan,
Frasiński Wacław,
Gramatyka Józef,
Komędera Józef,
Kramer Emil,
Lisowski Tadeusz,
Majewski Jerzy,
Migdał Tomasz,
Okrzesik Franciszek,
Pantofliński Franciszek,
Płoszczyca Jan,
Putek Józef,
Radek Antoni,
Rzeszótko Aleksander,
Singer Oskar,
Siuty Wojciech,
Wądrzyk Antoni,
Wilkowski Julian,
Zając Bolesław,
Żabiński Antoni,
Żabiński Ludwik.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 8.
" " III. " " 3.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 7.

Klasa II. B. 1903/4

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Dwornik Stefan,
Gieruszczak Emanuel,
Humpola Jan,
Kuwik Józef,
Rybarski Mieczysław,
Turek Józef.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Alberti Stanisław,
Bilewicz Franciszek,
Czapik Tadeusz,
Dobrodzicki Ignacy,
Fabia Marcin,
Goldmann Jakób,
Kowalczewski Mieczysław,
Kubiczek Franciszek,

Kuzia Adam,
Liszka Stanisław,
Madoń Ludwik,
Marszałek Albin,
Mądziel Tadeusz,
Otwinowski Stanisław,
Pachoński Józef,
Podworski Stefan,
Popperle Bernard,
Ramza Adam,
Reich Herman,
Reszko Kazimierz,
Rosner Franciszek,
Rusin Jan,
Singer Kazimierz,
Timmel Józef,
Turyczyn Kazimierz,
Tyrała Franciszek,
Waga Feliks,
Wolf Karol,
Wojdyła Wawrzyniec,
Woźniak Karol,
Zembaty Ferdynand,
Zembaty Wilhelm.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 6.

Klasa III. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Czech Jan,
Goldberger Izydor,
Kachel Stanisław,
Mydlarz Ignacy,
Ruła Józef,
Sternal Stanisław,
Zając Józef.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Daniel Feliks,
Frister Maurycy,
Gaweł Józef,
Golański Franciszek,
Jettmar Rudolf,
Kalfus Herman,
Kasperczyk Michał,
Kuzia Władysław,
Majkut Teofil,
Makuch Stanisław,
Pantofliński Ludwik,
Prażmowski Roman,
Ptaś Karol,
Radwański Stanisław,
Ringer Edward,
Sienkiewicz Franciszek,
Wardyła Stanisław.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 5.

" " III. " " 4.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 5.

Klasa III. B.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Oślak Edmund,
Prażnowski Kazimierz,
Zabrzeski Józef.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Adamek Józef Jan,
Babiński Aleksander,
Englert Wincenty,
Feller Berisch,
Fischgrund Szewach,
Fox Franciszek,
Frącz Stefan,
Fryś Rudolf,
Gnitka Jan,
Gruszeczka Ignacy,
Kąkol Józef,
Kasprzak Andrzej,
Kursa Antoni,
Leśniak Franciszek,
Rosenberg Mordche,
Silberschütz Szymon,
Smółka Roman,
Suknarowski Teodor,
Świderski Wiktor,
Tobola Józef,
Woźniak Antoni,
Zejma Józef,
Zembaty Wilhelm,
Zugaj Maryan,
Żmija Stefan.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 6.
" " III. " " 3.
Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 11.

Klasa IV. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Kalec Bolesław,
Nycz Kazimierz,
Orzeł Zygmunt,
Tyrybon Jan,

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Galoch Stanisław,
Geppert Eugeniusz,
Grudniewicz Szczepan,
Guzdek Antoni,
Hischtin Stanisław,
Jettmar Władysław,
Korczyk Józef,
Kudas Józef,
Migdałek Eugeniusz,
Obtułowicz Wilhelm,
Porzycki Antoni,
Porzycki Józef,

Różański Adam,
Rusinek Franciszek,
Rzeszótko Mieczysław,
Sadlik Stefan,
Sapiński Franciszek,
Sapiński Stanisław,
Sitarz Michał,
Szaper Stanisław,
Szczerbowski Walenty,
Talik Karol,
Wajda Wojciech,
Zemanek Kazimierz,
Zemła Józef.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 2.
„ „ III. „ „ 1.
Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 5.

Klasa IV. B.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Bieniek Wincenty,
Czapelski Stanisław,
Ebel Löbl,
Erychleb Jan,
Kamieński Stefan,
Kłapa Albin,
Konieczny Wojciech,
Kupczyk Franciszek,
Łagosz Franciszek,
Łasak Franciszek,
Malina Stanisław,
Medoń Władysław,
Münz Józef,
Pawełek Jan,
Pokusa Karol,
Reich Max,
Ruff Maurycy,
Solarczyk Michał,
Walczak Adam,
Wójcik Karol,
Wójcik Władysław.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 10.
„ „ III. „ „ 2.
Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono ucznia 1.

Klasa V. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Madeja Franciszek,
Rochowicz Stanisław,
Wolny Jan,
Zabrzeski Stanisław.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Balon Józef,
Böhnisch Edward,
Danek Józef,
Dudzik Franciszek,
Głuszek Franciszek,
Grudniewicz Kazimierz,
Haczek Antoni,
Kamiński Władysław,
Kłósak Antoni,
Kłósak Franciszek,
Kuzia Mieczysław,
Oleksy Jan,
Sarapata Józef.
Szafraniec Jan,
Tomanek Franciszek,
Wrężlewicz Edward,
Zawadziński Tadeusz,
Żelazny Czesław,
Żelazny Stanisław.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 2.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 5.

Klasa V. B.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Bartyzel Paweł,
Brońka Jacek,
Haber Samuel,
Huppert Ignacy,
Klejka Józef,
Kuś Józef,
Marecki Karol,
Młodzik Stefan,
Münz Natan,
Nowak Jan,
Piwowarczyk Jan,
Szczypka Stanisław,
Tyran Ignacy,
Vergesslich Filip,
Wojciech Józef.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 8.

Do egzaminu poprawczego po wykacyach przeznaczono uczniów 11.

Klasa VI. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Biba Kazimierz,
Nycz Franciszek,
Silberschütz Abraham.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Bałys Jan,
Frister Wilhelm,
Gabryl Alojzy,
Gleczman Ignacy,
Godawa Stanisław,
Grychowski August,
Kawa Władysław,
Krawczyński Stanisław,
Nesselroth Izyasz,
Pukło Jan,
Remer Jerzy,
Timmel Alfred,
Wiśniowski Bronisław.

Świadectwo stopnia II. otrzymało uczniów 3.

Do egzeminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 4.

Klasa VI. B.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Jakubiec Wawrzyniec,
Roman Józef,
Tobiasiewicz Władysław.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Foltin Jan,
Jamroga Tadeusz,
Janas Leonard,
Janowski Michał,
Korn Walter,
Łęczyński Stanisław,
Marekowski Władysław,
Medwicz Roman,
Nowotarski Roman,
Obtułowicz Jan,
Sieprawski Józef,
Sopiński Roman,
Studencki Stanisław,
Sznajdrowicz Ferdynand,
Turyczyn Adam,
Witek Karol,
Zegadłowicz Emil,
Żurek Władysław.

Do egzaminu poprawczego do wakacyach przeznaczono uczniów 2.

Klasa VII. A.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Bicz Emil,
Glücksmann Zygmunt,
Macner Józef.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Badoń Jan,
Baścik Jan,
Burman Teofil,
Bykowski Bolesław,
Daniel Ryszard,
Drozdowski Antoni,
Foltin Franciszek,
Glasner Artur
Goldbergey Artur
Huppert Bernard
Kalinowski Eugeniusz,
Kamieński Alfred,
Malec Józef,
Miller Bernard,
Retmański Karol,
Roszek Bolesław,
Skowroński Felicyan.
Słowiaczek Karol
Spisak Franciszek
Van Roy Rudolf
Żak Józef.

Klasa VII. B.

Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymali:

Geppert Maryan,
Grüner Zygmunt,
Grzybowski Józef,
Łazarski Roman,
Niemczyński Józef,
Profic Edward.

Świadectwo stopnia I. otrzymali:

Armatys Władysław,
Borger Herman,
Cholewka Władysław,
Cyankiewicz Leon,
Fox Antoni,
Gara Teodor,
Gedi Adryan,
Jura Stanisław,
Kantorek Michał,
Koziorowski Antoni,
Lekki Edward,
Lekki Witołd,
Łaś Stanisław,
Pudełko Franciszek,
Sieprawski Alojzy,
Sordyl Stanisław,
Wojtyłko Franciszek.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono ucznia 1.

Wynik egzaminu dojrzałości.

Do egzaminu zgłosiło się uczniów publicznych (z tych po raz drugi 1)	26
eksternistów	3
Komisya przyznała świadectwo dojrzałości z odzn. (ucz. publ.)	7
Świadectwo dojrzałości otrzymało (uczniów publicznych)	17
Przeznaczono do egzaminu poprawczego po feryach ucz. publ.	2
eksternistów	3

Świadectwo dojrzałości z odznaczeniem otrzymali:

Braszka Józef,
Cyankiewicz Stanisław Jan,
Dadej Kazimierz Władysław,
Fic Edward Piotr,
Heradin Józef,
Ruff Samuel Jehada.
Szlachtowski Adam Edward Stanisław.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Grębosz Ignacy Antoni,
Humpola Józef Franciszek,
Kamieński Edmund Waleryan,
Kamieński Oskar Władysław,
Kądziołka Jan,
Kluger Wihelm (Wolf),
Krupka Czesław,
Krzysztoforski Karol Paweł,
Leniński Stefan,
Marczyński Stefan Franciszek,
Pradel Robert,
Raczyński Józef Wojciech,
Reich Zygmunt,
Sitarz Franciszek,
Sitarz Ludwik,
Sordyl Stefan,
Wyród Jan.

Z wymienionych udaje się:

na wydział filozoficzny	3
„ „ medyczny	7
„ „ prawniczy	5
„ „ teologiczny	4
na politechnikę	4
do Akademii górniczej	1
„ „ handlowej	3

Z egzaminowanych, którzy publicznie do szkoły uczęszczali, ukończyło gimnazyum w przeciągu lat

8	18
9	5
10	1

Do rodziców i opiekunów.

Wpisy uczniów do gimnazyum na rok szkolny 1904/5 odbędą się dnia 29., 30. i 31. sierpnia Późniejsze zgłoszenie się do zapisu może być uwzględnione tylko w razie ważnych powodów.

Przy zapisie ucznia do szkoły powinien być obecny ojciec lub matka albo opiekun. Każdy uczeń obowiązany jest przynieść należycie wypełnione nacyonale, świadectwo z ostatniego półrocza i datek na środki naukowe w kwocie 2 K oprócz tego każdy wstępujący do zakładu metrykę chrztu lub urodzenia i taksę wstępną w kwocie 4 K 20 h. Wszyscy uczniowie, wstępujący do klasy I., muszą przedłożyć świadectwo rewakcynacyi, odbytej w roku, poprzedzającym wstąpienie do szkoły — i poddać się egzaminowi wstępnemu, który się odbędzie dnia 30. czerwca i dnia 1. września, poczem dopiero ostateczne przyjęcie do zakładu nastąpi.

Uczniowie, przychodzący z innych zakładów do tutejszego gimnazyum, winni przynieść świadectwo z ostatniego półrocza, opatrzone uwolnieniem z zakładu, do którego w ostatniem półroczu uczęszczali.

Uczniom nie wolno mieszkać gdzieindziej, jak tylko tam, gdzie Dyrekcya gimnazyalna pozwoli; przeto zechcą rodzice i opiekunowie dowiedzieć się pierwej u Dyrekcyi, czy miejsce, gdzie zamierzają synów i pupilów swoich umieścić, nie należy do zabronionych.

Opłata szkolna wynosi na jedno półrocze 30 K.

Rodzice, opiekunowie i nadzory domowe powinni często dowiadywać się o zachowaniu i postępie uczniów. Wiadomości odnośnych udziela dyrektor codziennie lub pp. profesorowie w każdą niedzielę po 1. i 15. miesiąca między godziną 9 — 10 w sali konferencyjnej.

Nabożeństwo wstępne odbędzie się dnia
4. września rozpocznie się regularna nauka sz

dyrektor.